

PISANII SÂNGEORZENE

- SPIRITUALITATE, ISTORIE ȘI TRADIȚIE -

Prof. MARIUS SIMA
(18 iulie 1938 – 10 decembrie 2021)

ANUL XI, NR. 13(113), IANUARIE 2022

PISANII SÂNGEORZENE

- Spiritualitate, Istorie și Tradiție

ANUL XI, NR. 13(113), IANUARIE 2022

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor FLORIN HODOROGA
teolog ALEXANDRU DĂRĂBAN

Consultant științific: Dr. Mirela Popa-Andrei, cercetător științific II, Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca al Academiei Române

Colaboratori permanenți: Dr. Elisabeta Scurtu, Preot Dr. Maxim (Iuliu-Marius) Morariu,
Dr. Dorin Dologa, Icu Crăciun, Florin Hodoroga

Editor și redactor responsabil: Alexandru Dărăban

Tehnoredactare: Alexandru Dărăban

REDACȚIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com

Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj

aldaraban57@gmail.com

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:

<http://pisaniiisangeorzene.assbn.ro/ps2019.html>

<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>

<http://en.calameo.com/accounts/3280504>

<https://pisaniiisang.wordpress.com>

COPERTA 1: Prof. Marius Sima (1938-2021)

COPERTA 2: Stațiunea Sângeorzului din alte vremuri

COPERTA 3: Dascăli și școlari din Sângeorz

COPERTA 4: Ioana Dărăban decorată de președintele țării

Fotografiile din acest număr provin din cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (colecția fotografii), Facebook (Vicariatul greco-catolic Năsăud, Leon Prădan, Cornel Rusan, Iosif Ciunterei, Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi), Centrul Cultural „Iustin Sohorca” Sângeorz-Băi, colecția personală a artistului Maxim Dumitraș

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
<u>IN MEMORIAM – PROF. MARIUS SIMA (1938-2021)</u>	6
<u>BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE</u>	
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Adunarea învățătorilor din despărțământul al II-lea al Reuniunii „Mariana” ținută în Sângeorgiu în 24 noiembrie 1878</i>	8
*** <i>Din activitatea Reuniunii de cetire și cântări Sângeorz-Băi</i>	11
*** <i>Impresii de la băile din Sângeorgiul-Român</i>	12
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Regulament de impozite și taxe adoptate de comuna Sângeorz-Băi în anul 1936</i>	15
DR. LAURENȚIU OANEA, <i>Memoriul trimis ministrului învățământului în anul 1967</i>	17
DR. MIRCEA HALIȚĂ, <i>Memoriul trimis către Consiliul Popular Sângeorz-Băi</i>	20
DR. MIRCEA HALIȚĂ, <i>Scrisoare trimisă liceului din Sângeorz-Băi</i>	23
ELENA SECOȘAN, <i>Scrisoarea nepoatei lui Solomon Haliță către conducerea liceului din Sângeorz-Băi</i>	24
<u>DIN GRANIȚĂ</u>	
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Frământări în cadrul gimnaziului năsăudean la sfârșitul secolului al XIX-lea</i>	25
DR. ELISABETA SCURTU, <i>Familii de preoți greco-catolici din Țara Năsăudului (1700-1948) – Familia Candale din Poiana –Ilvei</i>	33
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Locuitorii din comuna Rebra participanți la Primul Război Mondial</i>	37
*** <i>Literatură politică interbelică</i>	53
*** <i>Repertoriul bibliografic al revistei „Pisanii Sângeorzene” – 2021</i>	59

IN MEMORIAM

Prof. MARIUS SIMA
(18 iulie 1938 – 10 decembrie 2021)

Prof. MARIUS SIMA

(18 iulie 1938 – 10 decembrie 2021)

S-a născut la 18 iulie 1938 în orașul Bistrița.

A fost singurul copil al părinților Vasile – notar din Vălenii Șomcutei, județul Maramureș și Sara – învățătoare din Rebra, județul Bistrița-Năsăud.

În prima parte a vieții, fiind și în război, a fost în diferite localități, ajungând chiar și la Bătarci în Basarabia. S-au stabilit într-un final în Sângeorz-Băi.

Școala primară a făcut-o în localitate, liceul la Năsăud, apoi studenția în cadrul Facultății de Biologie din Cluj-Napoca, pe care a absolvit-o în 1962.

După un an, în care a fost repartizat la Școala Generală din Maieru, s-a fixat la Școala Generală din Sângeorz-Băi și, apoi, la Liceul Teoretic „Solomon Haliță” din Sângeorz-Băi. Aici, la acest liceu, a organizat un laborator de biologie, cel mai modern din tot județul la acea dată.

Era, de asemenea, singurul profesor de biologie din județ care făcea experiențele prevăzute de manualul de anatomie și, astfel, a primit sarcina de a instrui elevii promovați la etapa națională a olimpiadelor de biologie și, ani la rând, a însoțit acești elevi la aceste concursuri.

A fost iubit de elevi, pentru că le explica pe înțelesul lor, făcând și desene în sprijinul explicațiilor. Avea metoda lui de a-i determina pe elevi să învețe fiecare lecție. La verificarea cunoștințelor, era răbdător cu elevii ca să-și formuleze răspunsurile, li se adresa cu apelativele „domnul” și „domnișoara” și era obiectiv în acordarea notei.

A fost un om foarte vesel și i-a plăcut să fie înconjurat de oameni optimiști care știau să ia partea plăcută a vieții.

Cânta cu vocea, uneori se cântecela de grup cu vocea a doua, făcând armonia și contribuind și mai mult la plăcerea de a cânta. Cânta bine la acordeon și muzicuță și mai puțin la pian. A făcut parte din tariful Casei de Cultură din Sângeorz-Băi cu care a fost în deplasare în multe localități din țară și în străinătate (Turcia). Cu un mic grup de instrumentiști participa la seri de dans organizate pentru cei care erau veniți în stațiunea balneară a Sângeorzului.

Îi plăcea foarte mult sportul. Din liceu și, apoi, până mult mai târziu a jucat volei, handbal, fotbal. A jucat chiar în echipa de fotbal a orașului alături de tatăl fotbalistului Balint, alături de fratele geamăn al acestuia. A jucat șah mult timp și chiar cu rezultate bune în campionatul județean.

Îi plăcea să conducă motociclete, deși a avut și trei accidente soldate cu fracturi, la unul chiar a avut nevoie de operație la cap.

Îi plăcea să pescuiască și a colindat cu această ocazie toate văile din jur.

A avut două căsătorii și două divorțuri și un singur copil, Olimpiu (Puiu) care, alături de soția sa Corina, l-au ajutat în ultimii 7 ani grei, tot mai grei, să facă față.

S-a stins în dimineața zilei de 10 decembrie 2021, la vârsta de 83 de ani¹.

¹ Mulțumim pe această cale d-nei Anamaria Costea pentru amabilitatea de a ne fi pus la dispoziție acest material.

BISERICĂ, ȘCOALĂ SOCIETATE

Adunarea învățătorilor din despărțământul al II-lea al reuniunii „Mariana” ținută în Sângeorgiu în 24 noiembrie 1878

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Un fenomen care a contribuit incontestabil la formarea societății civile în secolul al XIX-lea a fost asociaționismul. În acea perioadă s-au cristalizat și reuniunile de învățători. Acestea reprezintă tipuri de asociații profesionale cu caracter cultural, organizate pe baze național-confesionale, care și-au propus, pe lângă perfecționarea profesională a membrilor și ridicarea nivelului cultural al societății românești¹.

În Dieceza de Gherla, introducerea conferințelor învățărești, s-a hotărât în ședința consistorială ținută la Gherla la 21 mai 1872. Această decizie a survenit după ce din experiența anilor trecuți s-a constatat că, „învățătorii adunați la instituțiunea de șase săptămâni pentru ascultarea propunerilor pedagogice fac foarte puțin progrese”².

Reuniți în 27 respectiv 28 septembrie 1869, dascălii năsăudeni au hotărât constituirea unei reuniuni, însă, de la acea dată au mai trecut încă trei ani³, până când, la 17 decembrie 1872 sub președinția lui Ioan Ionașcu, cel mai bătrân învățător din ținut, s-a ales un comitet însărcinat cu elaborarea unor statute⁴. „Reuniunea învățătorilor populari din districtul Năsăudului și din jurul lui va purta numele de „Reuniunea Mariană” în memoria celui mai zelos învățător din district, Ioan Marian, care ulterior a ajuns vicar.

Odată intrată în legalitate, membrii reuniunii hotărâsc înființarea de reuniuni filiale, din convingerea că „scopul ce îl are reuniunea se poate ajunge numai atunci pe deplin”. A fost desemnat un comitet însărcinat cu elaborarea unui regulament de înființare a reuniunilor filiale. Structurat pe 22 de articole, proiectul a fost aprobat în ședința adunării generale din 31 octombrie 1878.

Pe baza acestui regulament teritoriul asupra căruia Reuniunea își extindea activitatea, s-a împărțit în patru despărțăminte: Năsăud cu 18 comune învecinate, Bistrița și Monor cu câte 13 comune și Sângeorgiu cu 10 comune. Învățătorii din fiecare despărțământ formau o reuniune, prin urmare existau patru reuniuni filiale și o asociație centrală. Președinți ai reuniunilor filiale au fost desemnați: Cosma Anca, directorul Școlii normale, pentru Năsăud, Mihai Domide, directorul Școlilor triviale pentru Sângeorgiu, președinte al reuniunii filiale din Bistrița a fost ales protopopul Silași, iar în Monor a fost numit Isidor Titieni⁵. Un element de noutate a fost „comisiunea critisitoare” (art.13), așa numita comisie care analiza și dezbătea prelegerile practice ținute în adunările despărțămintelor, și a cărei rezultate erau consemnate în protocolul ședinței.

În 31 octombrie 1878 prezidiul reuniunii „Mariana” din Năsăud a dat o circulară prin care dispunea ca la data de 24 noiembrie 1878 să aibă loc constituirea despărțământului al II-lea al Sângeorzului. Ca și comisar organizator a fost desemnat învățătorul Mihai Domide din Sângeorgiu. La

¹ Nicolae Bocșan, *Transilvania și unirea din 1859. Implicații culturale*, în Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie, Cluj-Napoca, XXVII, 1985-1986, pp. 494-495.

² Mirela Popa-Andrei Aurelia Mariana Dan, *Școală și Biserică. Circulare școlare din vicariatul Rodnei (1850-1918)*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2008, p. 154.

³ Virgil Șotropa, Dr. Nicolae Drăgan, *Istoria școalelor năsăudene*, Năsăud, 1913, p. 135.

⁴ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul XLII, 1879, Nr. 15.

⁵ Idem, Nr. 16.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

ședința de constituire au fost prezenți învățătorii Cosma Cotul din Șanț, Iacob Berciu, din Rodna, Vasile Nechiti, din Ilva Mică, Nechita Suia din Măgură (Ilvei), Ieremie Șorobetea, din Sângeorgiu, Ștefan Utalea, din Sângeorgiu, Bartolomei Șorobetea, din Sângeorgiu.

La ora 11 a zilei învățătorul Mihai declară deschisă ședința rostind apoi o cuvântare prin care arată însemnătatea întrunirilor învățătorilor. După aceea a ridicat problema numărului celor prezenți, adică 7, dacă se putea organiza în continuare ședința, deoarece despărțământul avea în componere 10 învățători. În sprijinul continuării ședinței a luat cuvântul învățătorul Ieremie Șorobetea care a subliniat că fiecare învățător a avut deplină cunoștință, considerând că „cine tace, consimte”, iar apoi că ignoranța a celor absenți ar împinge treburile prea departe.

Mihai Domide și-a depus mandatul de comisar organizator, fiind apoi desemnat ca președinte de ședință. Apoi au fost propuși ca secretar pe Ieremie Șorobetea, iar ca membri în comisia critisatoare pe Silvestru Mureșianu, George Georgiță și Iacob Berciu. Mihai Domide era de părere a se alege în comisia critisatoare, pe lângă cei trei membri ordinari și un substitut, pentru că în cazul când unul din membrii ordinari ar fi însărcinat, conform regulamentului, a prelucra tratatul să nu se reducă comisia la doi, neputând lua parte în comisia critisatoare chiar autorul. Ieremie Șorobetea a fost de părere a se alege încă doi substituiți pentru cazul în care unul sau altul ar fi împiedicat a lua parte la adunare.

Adunarea a aprobat propunerea din urmă și a decis alegerea celor doi substituiți.

Ștefan Utalea a propus pentru comisia critisatoare ca membri ordinari pe Cosma Cotul, Silvestru Mureșianu și Iacob Berciu, iar ca substituiți pe George Georgiță și Nechita Suia.

Președintele arată că la ordinea zilei - conform programei statorite - ar fi citirea tratatului „Despre educațiune” întocmit de Ieremie Șorobetea și consultă adunarea a-și da acordul în a se asculta citirea acestui tratat. Adunarea, aflându-se într-un număr așa restrâns și considerând absența atâtor membri, a decis a amâna citirea aceluși tratat până la cea mai aproape adunare a despărțământului și autorul primind simțămintele ei de satisfacție pentru diligența arătată. Un alt tratat practic a fost pregătit, pentru această ocazie, de Bartolomei Șorobetea. Adunarea a hotărât ca aceste tratate să se trimită ca probă Onoratului Comitet Central spre a se informa despre activitatea acestui despărțământ însărcinând cu acest demers biroul.

O altă prevedere din regulament care trebuia pusă în aplicare era timpul și locul următoarei adunări a acestei reuniuni. Ieremie Șorobetea a susținut că cel mai potrivit timp ar fi pentru o proximă adunare termenul ținerii examenului de iarnă, pentru motivul că „învățătorii respectivi știind că la examenul lor se vor prezenta atâția învățători, oameni de specialitate, se vor sili a cugeta la aceasta și a-și da toată silința a fi la locul său, iar de altă parte acela ar fi timpul mai nimerit pentru a-ți putea face o idee clară despre destoinicia unui învățător”. Adunarea a fost de acord cu această propunere, stabilindu-se ca să se desfășoare între 15-25 martie, iar ca loc, la propunerea lui Iacob Berciu, Rodna¹.

La data de 26 noiembrie președinte: Mihai Domide și secretarul Ieremie Șorobetea trimit protocolul de constituire către Prea onoratului Prezidiu a Reuniunii „Mariana”, așternând în completare unele precizări pe care le prezentăm în cele ce urmează:

„Nu puteam, din capul lui, neamintite cu durere, că pe cât era de mare dorul și zelul nostru de a ne întâlni cu toții la un loc și a face un început demne de însemnătatea reuniunii, că un mare număr din membri strălucesc prin absența lor, dând astfel a înțelege că pentru d-lor reuniunea este un lucru de a doua mână.

Nu știm încă: oare puțină noastră greutate ce o avem în societate sau indiferentismul au fost cauza acestei condamnable absențări; ceea ce știm este că în modul acesta în loc de a se ridica la program, nu vom afla mâine-aialtă într-o stare și mai deplorabilă.

Ne luăm deci libertate a ruga cu toată ființa pe Prea onoratul Prezidiu, cu mijloacele ce-i stau la dispoziție, să binevoiască a lucra să se curme acest rău, atât de înrădăcinat.

Pentru ca Prea onoratul Prezidiu să câștige convingerea cum că am întreprins toți pașii să ri-

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (SJANB-N), *Fond Reuniunea „Mariana”*, Dosar nr. 6, ff. 1-2 (f-v).

Adunarea învățătorilor din despărțământul al II-lea al reuniunii „Mariana” ținută în Sângeorgiu în 24 noiembrie 1878

dicăm valoarea adunării din 24 noiembrie alături de această ocazie – conform pct. 5, alin II din Protocolul de față – două tratate, și anume: unul „Despre educațiune” prelucrat de Ieremie Șorobetea, și altul „Tratat practic a numerelor 2 și 3” lucrat de Bartolomei Șorobetea.

Considerând însă că aceste tratate și cu deosebire cel „Despre educațiune” este a se citi la aducerea proxima în Rodna, - afară de aceea, autorul având a-l mai completa, a-l mai lărgi – neavând pentru acest scop până acuma timp destul.

Prea onoratul Prezidiu este rugat a le retrimite îndărăt acestui prezidiu, care la timpul său le va reasterne spre plăcută întrebuințare”¹.

Îndrumată de cărturari de seamă ca Maxim Pop, Grigore Moisil, Ioan Jarda, Iacob Pop, sau Ioan Pop, Reuniunea a strâns într-o acțiune organizată, întreaga învățătorime din ținut, devenind cel mai apropiat sprijinitor al „Astrei” pe tărâm școlar².

¹ Idem, f. 3 (f-v).

² Lucia Radu, Maria Șuteu, *Reuniunea „Mariana” din Năsăud și Biblioteca sa*, în „Biblioteca și cercetare”, Cluj-Napoca, 1987, 11, p. 304.

DIN ACTIVITATEA REUNIUNEA DE CETIRE ȘI CÂNTĂRI SÂNGEORZ-BĂI

La inițiativa preotului paroh Silviu Sohorca și având sprijinul intelectualității sătești, în anul 1900 ia ființă „Reuniunea de cetire și cântări”, ale cărei statut au fost aprobate la data de 7 mai 1900 prin Decretul nr. 42.139 al Ministerului de Interne maghiar. Cei 15 membrii fondatori ai reuniunii au fost: Silviu Sohorca (preot paroh), dr. Andrei Monda (medic), Iosif Wagner (farmacist), Ioan Neamț (preot), Teodor Marțian (notar comunal), Irime Șorobetea (învățător pensionar), Irime Tahăș (învățător pensionar), Bartolomei Șorobetea (învățător), Toader Iepureanu (învățător), Ioan Marcu (învățător), Ioan Marica (învățător), Iustin Sohorca (învățător), Carol Rodi (mag. poștal), Nicolae Cioanca (pădurar), Andrei Korácsny (comerciant), Ioan Lupoie (fierar). Cel dintâi comitet de conducere al reuniunii a fost format din Silviu Sohorca (președinte), Irime Șorobetea (vicepreședinte), Ioan Marcu (secretar), Nicolae Cioanca (casier), Teodor Iepureanu (bibliotecar), Teodor Marțian, Irime Tahăș, Ioan Neamț – membrii, toți fiind numiți pe trei ani. În anul 1902 în cadrul Reuniunii ia ființă corul mixt în 4 voci, având dirijori pe Ioan Marcu și Iustin Sohorca. În anul 1903, la inițiativa noului preot al comunității, Aurel Chintăuan, sa înființat în cadrul activității Reuniunii de cetire și cântări, prima „Reuniune de înmormântări”. În anul 1916 au fost rechiziționate fondurile Reuniunii de aceste câte și a celei de înmormântări, cea din urmă încetându-și astfel activitatea. În anul 1919 reuniunea se reorganizează. La data de 7 ianuarie 1920, în cadrul activității reuniunii se constituie comitetul pentru crearea fondului necesar pentru procurarea clopotelor bisericii, în locul celor rechiziționate în anul 1915. La data de 19 ianuarie 1936 ia ființă Căminul cultural „Maxim Lica”, avându-l ca președinte pe Iustin Sohorca. Câteva luni mai târziu, la data de 7 mai 1936, Reuniunea de cetire și cântări se afiliază căminului cultural, încetându-și astfel activitatea¹.

La data de 2 martie 1902 Reuniunea de cetire și cântări din Sângeorgiul-român a aranjat o reprezentație teatrală, urmată de dans la hotelul „Hebe” de la scalde. Cu această ocazie s-au încasat 152 coroane, din care scăzându-se spesele de 68 coroane 16 bani, venitul curat cu suma de 83 coroane 84 bani s-a transpus la casa reuniunii.

Contribuțiile au provenit de la următorii domni: Bodo Karoly, forestier – 2 coroane, Murakozy Janos, forestier – 60 bani, Teil Janos, tutor public – 3 coroane, Karacsony Gyula, contabil – 60 bani, Nicolae Budescu, cancelist la judecătoria regească – 60 bani, Gustav Fleischer, farmacist – 2 coroane. Aceștia, toți, erau din Rodna-Veche. Apoi, Anton Hangea, învățător în Năsăud – 60 bani, Emil Mureșan, notar comunal în Ilva Mare – 1 coroană, Ioan Rus, cojocar și comerciant Maieru – 1 coroană, Alexandru Bolfă, vicanotar Maieru – 60 bani, Petru Ilieșiu, colector Maieru – 1 coroană, Dr. Andrei Monda, medic – 1 coroană 50 bani, Josef Wagner, farmacist – 2 coroane, Karacsony Andras, comerciant – 1 coroană, Rode Karoly, magistrul poștal – 1 coroană 50 bani și Ioan Câmpeanu, sergent de jandarmerie – 60 bani, toți din Sângeorgiul-român. Tuturora li s-a adus mulțumita comitetului pentru mărinoasele contribuiri depuse pe altarul tinerei reuniuni.

Comitetul reuniunii și-a exprimat totodată adâncă sa mulțumită față de d-l Dr. Andrei Monda, medic în Sângeorgiul-român și președintele reuniunii, căruia i-a revenit meritul principal pentru buna reușită, atât morală, cât și materială a acestei reprezentații. Apoi s-au mai adus mulțumiri doamnelor, domnișoarelor și domnilor diletanți pentru prestațiile și zelul dovedit, felicitându-le pentru succesele obținute. S-au adus mulțumiri d-lui Josef Wagner, farmacist, pentru focul de artificii produs în pauza spectacolului.

Semnatarul acestei relatări a fost învățătorul Ioan Marcu în calitatea sa de secretar al reuniunii².

¹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud, Fond *Reuniunea de cetire și cântări Sângeorz-Băi* (prezentare fond).

² Tribuna, Sibiu, 1902, nr. 86, p. 343.

IMPRESII DE LA BĂILE DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN

„Și dacă n-are scop viața
Fă să aibă clipa scop”.
(Coșbuc)

Nicăieri nu ai o mai bună ocazie să te convingi despre adevărul filosofiei de viață, cuprins în poezia de mai sus, ca la băi.

Scăpat pe câteva zile sau săptămâni de proza apăsătoare a vieții de toate zilele, își cade așa de bine recrearea trupească și mai pe sus de toate sufletească, ce ți-o oferă o baie.

Și dacă la toate aceste se mai adaugă și o societate românească veselă, prietenoasă și nepretențioasă, atunci zilele îți trec ca clipele și simți că numai zilele-clipe petrecute la băi au un scop și după ce au trecut lasă un regret adânc.

Sângeorgiul-român e o baie eminamente românească. E proprietatea comunei curat românești, iar în arendă o ține societatea pe acții „Hebe”, fondată de Români și din bani românești.

Nu știu cum i se pare altuia, dar mie, care am petrecut așa mult timp în orașe ungurești, unde e perhorecat până și graiul românesc, unde e o raritate o firmă ori o inscripție românească pe vreo prăvălie ori edificiu public, mi-a făcut așa de bine când am văzut deasupra pe fântâna principală inscripția făcută cu litere mari de aur:

„Izvorul tămăduirii”

Inscripția e făcută și an de an înnoită de un litotipograf din Târgu-Jiu, d-l N. D. Miloșescu, drept semn de recunoștință pentru că aici și-a recâștigat sănătatea.

*

* *

Ceea ce face mai plăcută viața din Sângeorgiul-român e societatea românească care cercetează băile an de an și, în special, spiritul acestei societăți.

Ți se pare că oaspeții, venind la băi, și-au lăsat acasă patimile, micile uri și invidii cu care îți amărăsc reciproc și așa monotona viață din centrele noastre provinciale.

Un spirit de iubire frățească, de prietenie nefățărîtă îi cuprinde pe toți.

Și deși veniți din diferite părți ale teritoriilor locuite de Români, oaspeții, după două-trei zile, se contopesc, am putea zice, într-o singură familie.

Și tocmai tonul acesta familiar și neforțat al relațiilor sociale e ceea ce dă un neprețuit farmec vieții de la băile din Sângeorgiu.

Și dacă venea vreun cunoscut ori, chiar necunoscut, dar Român, la moment se lățea la toți oaspeții vestea îmbucurătoare că a mai sosit cutare și cutare și ni s-a mai înmulțit mica noastră colonie.

*

* *

Viață mai animată e la Sângeorgiu dimineața de la ora 6 la 8 și după amiază de la ora 5 la 7, când cântă muzica sus la „Borcut”, adică pe tersa de la fântâna principală.

Abia a început să cânte muzica și vezi grăbind rânduri-rânduri de oaspeți, fiecare cu paharul în mână și după ce au băut un pahar cu apă, o iau în grupe mai mici la preumblate în jurul dealului.

Abia au trecut 8 ore de aseară de când ne-am despărțit la preumblarea de după cină și tot ne pare că nu ne-am văzut de un veac, cu atâta cordialitate își poftesc oaspeții: „Bună dimineața!” și se întreabă reciproc de starea sănătății și alte întrebări convenționale care, însă, aici au pierdut din convenționalismul lor și sunt izvorâte din inimă.

După trei-patru pahare de apă și tot atâtea ture de preumblare pe parcul din jurul dealului, cei

IMPRESII DE LA BĂILE DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN

mai mulți oaspeți și-au isprăvit „cura” și se adună pe terasă, mai aproape de muzică, unde se formează grupuri de tineri și domnișoare, domni și doamne și se începe toiu vesel al conversațiilor.

Și în timpul acesta, muzica lui Cristof din Bistrița, cel care a furat inimile oaspeților de la adunarea pentru fond de teatru din Șimleu, cântă frumoase melodii românești din bogatu-i repertoriu.

Și nicăieri ca aici nu simți așa efectul binefăcător al muzicii.

Parcă simți cum îți străbate prin toți nervii armonia divină a muzicii și nu trebuie decât să fii tânăr, ca la auzul frumoaselor române, doine și, mai ales, neîntrecutele „Someșene”, să te cuprindă o dulce nostalgie și în inimă să încolțească sămânța nobilă de dor și iubire.

*

* *

Când îmi merge bine, nu-mi place să-mi tulbur seninătatea prezentului nici cu reamintiri triste din trecut, nici cu temeri de viitor, cu toate acestea, fără voia mea, deja de acum mi se prezintă înaintea ochilor sufletului un tablou trist de iarnă, când va fi încetat ciripitul păsărelelor și neaua va fi acoperit pădurile și orașele. Atunci, stând singur în odaia mea și privind pierdut pe fereastră, îmi va veni în minte visul de astă vară, îmi voi aduce aminte de frumoasele clipe petrecute la Sângeorgiul-român.

Îmi voi reaminti de toate persoanele cu care, împreună, am petrecut.

Îmi voi reconstrui cu drag figura talentatului căpitan în armata română și poet, Emanoil Părăianu, admirabilul și neîntrecutul povestitor; favoritul doamnelor care, de-atâtea ori, a stors lacrimi ori a produs veselie la ascultători în orele de după amiază sus în brădet.

Cu drag mă voi cugeta la harnicul nostru fruntaș Francisc Hossu Longin, neînfrânt și cunoscut naționalist care, nici la băi unde oamenii se leapădă de toată grija cea lumească, nu a încetat nici pe un moment de a se agita de singura chestie care i-a servit de conducătoare și directivă în viață: chestia națională. Nu-l voi uita nici pe simpaticul călugăr de la Hodoș-Bodrog, părintele egumen Archip Muntean, stimat de toți, atât în urma prezentării sale de bătrân impozant și venerabil, cât și a naturalului său fin, complesant și prietenos.

Și îmi vine și acum să râd când cuget cum li se încurca limba domnilor și domnișoarelor când, neputând exprima cuvântul „reverendisime” îl salutau:

- „Bună dimineața *reverendisime*”. Și rând pe rând îmi reamintesc de fiecare din numeroșii oaspeți, domni și doamne, și pe fiecare îi văd în lumină mai plăcută, fermecat de razele amintirii. Pe cei mai mulți abia la băile din Sângeorgiu i-am cunoscut pentru prima oară și, totuși, îmi pare ca și când i-aș fi cunoscut de când m-am pomenit.

*

* *

Înainte de a încheia impresiile mele de la băile din Sângeorgiu, trebuie să accentuez un lucru destul de regretabil și anume acela că băile aceste, singurele băi curat românești, nu sunt sprijinite așa cum s-ar cuveni și cum ar merita.

Observarea aceasta se referă însă numai la Români, căci cu alte neamuri, ca sași și jidani, au fost ca în toți anii și în sezonul de față încă prea mulți, așa că numărul total al Românilor în proporție cu străinii se referă ca unul la trei.

Într-adevăr, nu știu, care e cauza? Apă bună și tămăduitoare, societate românească ca nicăieri în alt loc, scumpețe încă nu e mare, confort pentru relațiile noastre suficient și, totuși, numărul Românilor care cercetează baia parcă scade, în loc să crească.

Să nu fim noi, Românii, în stare să susținem numai din puterile noastre o singură baie?

Iată și lista acelor care au cercetat în anul acesta băile din Sângeorgiu: Emil Mureșan, notar – Ilva Mare, Alexă Candale și familia, inginer – București, Eugen Bolfă, student – Năsăud, Iosif Luchi, maior în pensie și familia – Năsăud, Dr. Pavel Tanco, profesor și familia – Năsăud, Dr. Simion Stoica și familia, medic – Bran, Ilarie Pahone, consilier militar în pensie – Bistrița, Dionisie Șteopoe, inginer-șef și familia – București, Dr. Sever Mureșan și familia, medic – Iași, Dr. Ștefan Pop și familia, avocat – Arad și domnișoara Lucreția David Abrud, Dr. Alexandru Pop, medic și familia – Bistrița, Archip Muntean, ieromonah – Hodoș-Bodrog, Francisc Hossu-Longin, avocat – Deva, Alexandru Haliță, profesor și familia Năsăud, Iacob Pop, profesor și familia – Năsăud, Doamna Ange-

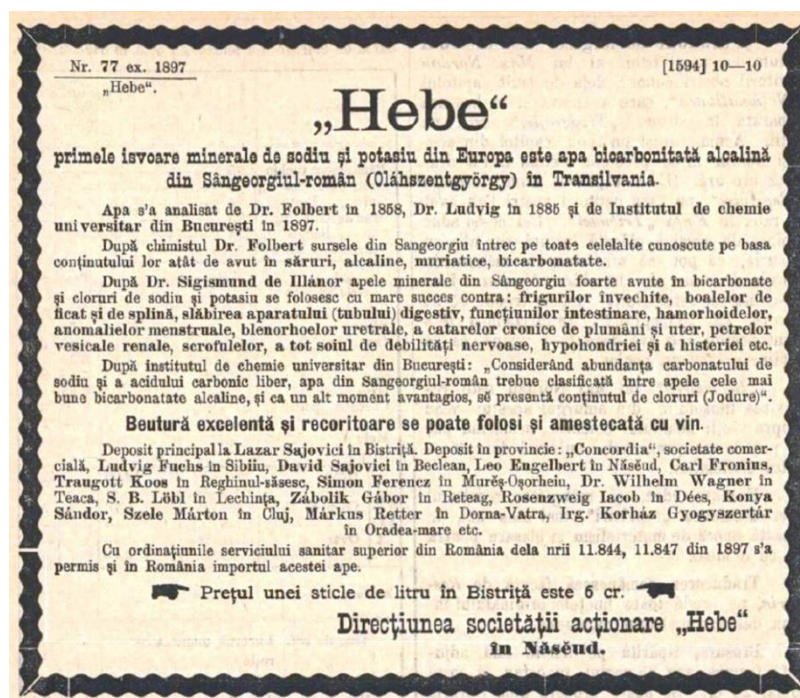
IMPRESII DE LA BĂILE DIN SÂNGEORGIUL-ROMÂN

la Pletosu – Năsăud, Dr. Vasile Pahone, avocat și familia – Bistrița, Gavrilă Vertic, jude de tribunal în pensie și familia – Bistrița, George Ciat, jude de tribunal și familia – Deva, N. D. Miloșescu, tipolitograf și familia – Târgu-Jiu, Alexă Ureche, oficial la poștă – Budapesta, doamna Nastasia Grigoriță – Năsăud, Marțian, căpitan de honvezi și familia – Dej, Dr. Cornel Petric, subjude - Bocșa Montană, Ioan Ciocan, profesor de universitate și deputat – Năsăud, George Pavel, medicinist – Borgo-Prund, Ioan Trif, conducător de cărțile funciare și familia – Kun-St. Marton, Dr. Valer Rus, profesor – România, Petru Mireștean, proprietar – SânPetru de Câmpie, Constantin Moisil, profesor și familia – Tulcea, România, Romul Ionașcu și familia, profesor – Iași, Dr. Valer Moldovan, candidat de avocat – Bistrița, Dr. gavrila Onișor, profesor și familia – Bârlad, Ștefan Drăgănescu, profesor – Bârlad, Ioana Calini – Gödemesterháza, Alexandru Lupan, preot și familia – Silivașul de Câmpie, Macedon Linul, învățător – Năsăud, Vasile Moldovan, teolog – Căianul Mic, doamna Gall și familia – Secuieu, familia Dr. Filipan – Năsăud, Leon Pitu și familia, conducător de cărțile funduare – Năsăud, Teodor Anton, căpitan în pensie și familia – Năsăud.

Un număr destul de frumos pentru ca să te simți bine în mijlocul lor, dar nu e destul când te cugeți că în mare parte oaspeții au fost din România și că în proporție cu inteligența unui popor de trei milioane, cu drept, ne-am aștepta la un număr întreit de mare, chiar și numai din Ardeal.

Să sperăm într-un viitor mai bun. Se poate că și criza economică le va fi luat multora pofta de băi. Un eventual deficit în 2-3 ani n-are să descurajeze pe cei ce direc destinele societății „Hebe”. Să ne mângâiem că scadelor din vecinătate, ca Dombhat și Valea Vinului le merge cu mult mai rău, măcar că la spatele lor stau societățile „Karpát Egylet” și „Emke” cu toate mijloacele de bani și de reclamă de care dispun.

Mai ales de această din urmă, adică de puțină, dar meritată reclamă ar avea lipsă băile din Sângeorgiu. În direcția aceasta s-a făcut cam puțin. Azi, în veacul reclamelor, unde fiecare scaldă, cât de neînsemnată, cheltuiește sume însemnate pe inserțiuni și prospecte ilustrate, administrația băilor din Sângeorgiu n-a făcut aproape nimic. Măcar că puterea vindecătoare a apelor din Sângeorgiu ne e garanție, că pe lângă o reclamă mai mare s-ar asigura an de an un număr tot mai mare de oaspeți¹.

¹ Tribuna, Sibiu, Anul XVIII, 1901, nr. 141, pp. 561-562 (articolul este semnat cu pseudonimul „v. mol”).

REGULAMENT DE IMPOZITE ȘI TAXE ADOPTATE DE COMUNA SÂNGEORZ-BĂI ÎN ANUL 1936

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Neavând venituri suficiente pentru acoperirea cheltuielilor curente, comuna Sângeorz-Băi a stabilit noi impozite și taxe prevăzute în Legea administrativă aflată în vigoare la acea dată. În situația ce urmează vă vom prezenta domeniile care au făcut obiectul și au necesitat punerea lor în aplicare.

Domeniile care au făcut obiectul stabilirii de taxe și impozite	Maximul stabilit prin lege (lei)	Taxele și impozitele fixate de consiliul comunal
Pentru fiecare firmă urmând a indica felul întreprinderii sau profesiei, precum și numele întreprinzătorului sau profesionistului, se va percepe:		
a) Categoria I cu valoarea locativă a localului unde se exercită comerțul sau întreprinderea până la 20.000 lei	100	100
b) Categoria II de la 20.000-50.000 lei	200	200
c) Categoria III de la 50.001-100.000 lei	500	500
d) Categoria IV de la 100.001-200.000 lei	800	800
e) Categoria V de la 200.001-500.000 lei	1.000	1.000
f) Categoria VI peste 500.000 lei	2.000	2.000
pentru firmele înscrise într-o limbă străină sau cu caractere străine se vor percepe de opt ori taxele de mai sus.		
Pentru o trăsură sau cupeu de casă cu un cal, pe zi.	8	4
Pentru o trăsură sau cupeu de obor piață cu 2 cai, pe zi.	10	8
De fiecare camion automobil, pe zi.	10	10
Pe vizitatorii în stațiunile climatică și balneare de fiecare persoană care stă mai mult de 5 zile în localitate, lunar.	50	50
Pentru un bilet de intrare la spectacole, inclusiv cinematografe, de fiecare persoană.	1	1
Pentru întreținerea oboarelor și piețelor (refacerea pavajului, curățitul gunoiului, spălatul, împrejmuire, adăpat, etc.) la intrarea în obor:	15	14
	5	2
	5	1
a) Vite mari: cai, câțari, asini, boi, tauri, vaci, bivolițe, etc. în etate de peste 1 an, de cap.	15	14
b) Vite mici: mânji, viței, malaci, de cap.	5	2
c) Oi, capre, de cap.	5	1
d) Porci, de cap.	10	2

ALEXANDRU DĂRĂBAN

e) Purcei de lapte, miei, iezi, sunt scutiți de taxe.		
f) Pentru orice vehicul gol, introdus în obor cu 1 cal.	5	4
g) Idem cu 2 cai sau boi.	10	8
h) Pentru orice căruță cu nutreț, lemne, cereale, legume, băuturi, fructe și orice fel de mărfuri introduse în obor, cu 1 cal.	10	5
i) Idem cu 2 cai.	20	10
Numai pentru vitele străine, cele din comună sunt scutite de aceste taxe.		
Pentru fiecare vită de pripas ce se va închide la oborul comunal, oșebit de cheltuielile de întreținere și hrană, se va percepe:		
a) Vite mari.	10	10
b) Vite mici.	5	5
Pentru tăierea vitelor în oboare se vor percepe următoarele taxe fixate, fie din comună, fie străine:		
a) Boi, tauri, bivoli, cai, vaci, bivolițe, mânzați și turlaci, de cap.	25	25
b) Pentru viței și malaci, de cap.	10	10
c) Pentru porci, de cap.	10	10
d) Oi, capre, miei, iezi și purcei, de cap.	3	3
Taxa pentru serviciul pompierilor:		
a) Asupra proprietăților clădite, o taxă socotită după valoarea locativă.	2%	1%

Perceperea și urmărirea impozitelor și taxelor comunale s-au făcut potrivit dispozițiilor Legii administrative și Legii pentru perceperea și urmărirea veniturilor publice.

Căile de atac contra acestor prevederi erau prevăzute în Legea administrativă.

Contribuabilii erau datori a satisface somațiile de plată la timp, în caz contrar se aplicau gradele de urmărire prevăzute în Legea pentru perceperea și urmărirea veniturilor publice.

În caz de insolvabilitate sau deces suma era abscrisă de către consiliul comunal numai după ce a fost urmărită conform legii timp de trei ani și s-a constatat inexistența oricărei averi imobile sau mobile.

Sumele erau introduse în dreptul fiecărui contribuabil debitul comunei de către serviciul casieriei, în baza proceselor verbale sau tablourilor de impunere întocmite de o comisie și rămase definitive conform Legii administrative.

Acest regulament s-a votat de consiliul comunal în ședința din 16 mai 1936 și s-a adoptat cu unanimitate de 8 voturi.

Regulamentul adoptat și votat era semnat de primarul comunei, Alexandru Gagea și de notarul I. N. G. Oancea¹.

¹ Buletinul Oficial al județului Năsăud, Bistrița, Anul XXXIV, 1936, nr. 35, pp. 209-211.

MEMORIUL TRIMIS CĂTRE MINISTRUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN ANUL 1967

DR. LAURENȚIU OANEA

TOVARĂȘE MINISTRU,

Subsemnatul Dr. Laurențiu Oanea, fost secretar al Marii Adunări Naționale de Unire de la Alba-Iulia și semnatar al Actului Unirii în calitate de notar al Adunării, în prezent colaborator la Institutul de Științe Istorice și Social-Politice de pe lângă comitetul Central a P.C.R., domiciliat în București, Bd. Dacia, nr. 10, Raionul 30 Decembrie,

Fiind originar din orașul balnear Sângeorz-Băi (fost Sângeorgiul Român),

În legătura cu lăudabila inițiativă a Coropului Profesoral de la Liceul nou înființat în comuna mea natală, de a se da acelui liceu numele unei personalități marcante și cu apreciate merite pe tărâm școlar și mai cu seamă pentru dezvoltarea învățământului, ca unul care un șir de ani am fost președintele Comitetului Școlar al fostei Școale de Arte și Meserii din Sângeorz-Băi, din care s-a dezvoltat actualul liceu, vă supun următorul

MEMORIU JUSTIFICATIV,
TOVARĂȘULUI MINISTRU AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI BUCUREȘTI:

Din frunțașă comună fostă grănicerească din districtul Năsăudului, Sângeorgiul-Român, azi orașul Sângeorz-Băi, a ieșit o lungă pleiadă de vrednici cărturari, ale căror nume nu le voi înșira în acest loc, dar mă voi opri asupra a lor două nume de foști profesori, reținute în atenția Corpului Profesoral de la noul liceu și anume: prof. dr. Artemiu Publiu Alexi, fost profesor de Științe Naturale la liceul „George Coșbuc” din Năsăud între anii 1873-1894 și prof. Solomon Haliță, fost profesor la liceele din Dorohoi, Bârlad, Galați, fost inspector general al învățământului sub ministerul lui Spiru Haret, al cărui colaborator a fost, o personalitate proeminentă în reorganizarea învățământului din România Veche și cu un rol important în acțiunea de pregătire a Unirii Transilvaniei cu România în toamna anului 1918, iar după Unire, creator și susținător de școale în întreg ținutul Năsăud, precum și în comuna sa de origine, Sângeorz-Băi.

Socot util a vă prezenta câte un scurt portret al fiecăruia, spre a se putea aprecia de către Organele Ministerului Învățământului, al cărui nume merită să tragă mai mult în balanța hotărârii ce se va lua și care să figureze pe frontispiciul noului liceu din Sângeorz-Băi.

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

Născut în Sângeorgiul Român la 8 aprilie 1847 din părinți țărani grăniceri. Era unchiul de văr al mamei mele. După studiile primare și liceale făcute în Sângeorgiu și la Liceul din Năsăud, a urmat cursurile universitare în Viena și Graz unde și-a luat doctoratul în Științele Naturale, după care a funcționat ca profesor la Liceul din Năsăud pentru Științele Naturale între anii 1873-1894.

S-a remarcat la începutul carierei sale printr-o activitate excepțională, cu specialitatea Meteorologie și pasionat botanist. Împreună cu pedagogii Vasile Petri și Cosma Anca a redactat revista „Magazinul Pedagogic” ce apărea în Năsăud.

În anul 1878, împreună cu vărul său Maxim Pop, profesor de Istorie la Liceul din Năsăud, au întocmit și tipărit la Graz cea mai completă monografie istorică ilustrată despre războiul de independență al României din 1877/1878 împotriva Imperiului Otoman, cu titlul „Resbelul Oriental Ilustrat”.

Lucrarea a fost premiată, iar autorilor li s-au decernat în anul 1884 decorații de Regele Carol I.

DR. LAURENȚIU OANEA

După o activitate de două decenii, în viața profesorului Dr. Artemiu Publiu Alexi a intervenit o tragedie familială, căreia i-a căzut victimă acest element valoros și, poate destinat să promoveze o operă culturală pentru neamul său, s-a îmbolnăvit grav și-a cerut pensionarea și s-a stins din viață în 1896 în comuna Rebrișoara.

Sfârșit tragic la vârsta de numai 49 de ani, care nu a putut da promovării culturii neamului său și școlii românești contribuția de care ar fi fost capabil.

II. PROFESORUL SOLOMON HALIȚĂ

A fost inspector general inamovibil al învățământului din cadrul Ministerului Instrucțiunii, unde i se găsește dosarul statutului său de serviciu.

Născut tot în comuna Sângeorgiul Român (azi Sângeorz-Băi) la 17 aprilie 1859, fiu al cancelistului comunal Maxim Haliță (secretar comunal), Solomon Haliță și-a urmat cursul școlar primar în Sângeorz-Băi, cursul liceal la Liceul Grăniceresc din Năsăud unde și-a luat examenul de maturitate în 1879.

Ca bursier al fondurilor de bursă năsădene, a urmat la Universitatea din Viena cursurile de Filosofie, Pedagogie, Limba și Literatura Germană și Istoria Universală.

Paralel cu studiile universitare a urmat și cursurile de perfecționare în Pedagogie la vestitul „Wiener Paedagogicum”, condus de eruditul profesor Dr. Fr. Dittes.

a) Reîntors acasă cu două diplome care dovedeau o pregătire temeinică și cu un prestigiu binemeritat pentru activitatea rodnică de la societatea studenților români din Viena, „România Jună”, s-a găsit în fața șovinistului baron Banffy Dezideriu, care devenise Comite suprem (prefect) al Comitatului Bistrița-Năsăud și s-a văzut pus în situația de a nu i se recunoaște diplomele universitare austriece, iar pentru a-l umili, prin intermediul directorului Fondurilor Năsădene (Ioan Ciocan) i s-a oferit un modest post de învățător sătesc.

Cu o profundă și justificată revoltă și cu încredere în sine și în bagajul de pregătire științifică superioară, Solomon Haliță trece Carpații și își oferă serviciile învățământului românesc din România Veche.

A fost angajat, de îndată, ca profesor și director al Gimnaziului din Dorohoi, a fost trecut apoi la Galați și Bârlad de unde, iarăși, a fost cerut de Galați ca profesor la liceele din aceste localități, iar mai târziu în capitala Moldovei, la Iași.

La toate aceste licee, Solomon Haliță a înființat reviste de specialitate, cercuri culturale și o largă activitate extrașcolară.

Recunoscându-i calitățile de bun organizator, ministrul Spiru Haret l-a chemat pe Solomon Haliță în Corpul de Inspecție și Control al Ministerului, unde s-a evidențiat prin organizarea învățământului, prin campania de construcții școlare, prin organizare de cursuri extrașcolare, pentru care activitate a fost declarat inspector general inamovibil, în care calitate a funcționat până în 1919, când și-a cerut pensionarea.

b) Nu se poate lăsa neamintită activitatea pe care Solomon Haliță în anii greului război al României între anii 1916-1919 ca prefect al județului Iași, unde a promovat satisfacerea nevoilor populației după urgia ocupației germane și a dat o deosebită grijă Corpului Voluntarilor Ardeleni, refugiați în Moldova unde au luptat împotriva ocupanților germani în războiul de Unire a Neamului.

c) O pagină cunoscută, dar strălucită din activitatea lui Solomon Haliță o constituie acțiunea și rolul pe care această mare figură din trecutul neamului, originară din Sângeorz-Băi, l-a avut în pregătirea și coordonarea măsurilor de organizare a Marii Adunări Naționale de Unire de la Alba-Iulia din 1 decembrie 1918, în calitate de delegat special al guvernului român din Iași pe lângă Consiliul Național Central din Transilvania.

În lucrarea mea istorică „Unirea de la Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918” depusă în manuscris la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei R.S.R., încă din iunie 1964, am stăruit asupra rolului de seamă pe care, Solomon Haliță, l-a avut în pregătirea Adunării de la Alba-Iulia, iar în a doua lucrare autobiografică, întocmită de mine cu titlul „Cronica vremurilor trăite în generația Unirii” depusă în anul 1966, în manuscris, la Institutul de Științe Istorice și Sociale-Politice de pe lângă Cămi-

MEMORIUL TRIMIS CĂTRE MINISTRUL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI ÎN ANUL 1967

tetul Central al P.C.R., în cap. VII, la pag. 91, am tratat pe larg despre „Rolul și contribuția lui Solomon Haliță la acțiunea de pregătire a Marii Adunări Naționale din 1 Decembrie 1918”.

În cuvântarea de deschidere a Marii Adunări președintele dr. Ștefan Cicio Pop salută pe Solomon Haliță cu aceste cuvinte:

„Cu dragoste deosebită salut un reprezentant al României care nu voiește să joace rol politic și de aceea nu voiește să fie pomenit cu numele său”.

d) După pensionare, Solomon Haliță se reîntoarce acasă la Sângeorz-Băi, unde își avea vila sa primitoare în stațiunea balneară „Hebe” din Sângeorz-Băi, vizitată pe vremuri de Alexandru Odobescu, George Coșbuc și de alți numeroși vizitatori din România Veche, care în timpul sezoanelor de vară urmau tratamentul cu renumitele ape minerale „Hebe”.

Aici i se oferă și primește numirea sa ca prefect al județului Năsăud, funcțiune pe care a dus-o cu începere din martie 1922 până în martie 1926, cu un devotament fără seamăn pentru școalele și învățământul din ținutul Năsăudului, din orașul Năsăud și din comuna sa natală Sângeorz-Băi, peste considerațiuni de partid și de obligațiuni personale ce ar fi avut în acest ținut.

A fost inițiatorul și realizatorul unei campanii de construcții școlare, dintre care pomenesc terminarea și punerea în funcțiune a Școlii Normale de Învățători din Năsăud, căreia i s-a și dat numele lui Solomon Haliță și care a funcționat până la ocuparea Ardealului de Nord de către regimul hortic din Budapesta în urma dictatului de la Viena din 1940.

Datele cu privire la strădania și contribuția lui Solomon Haliță pentru înființarea Școlii Normale din Năsăud și a activității școlare în general, sunt pe larg descrise în „Anuarul din 1929 a Școlii Normale de Învățători” de către fostul director Sandu Manoliu la pag. 217-288.

În comuna sa natală Sângeorz-Băi, Solomon Haliță a pus bazele fostei Școale de Arte și Meserii, prima de acest fel din ținutul năsăudean, școală care a dat întregului Ardeal de Nord multe serii de maeștri-artiști bine pregătiți.

Pe temeliile fostei Școli de Arte și Meserii legată de numele lui Solomon Haliță, a luat ființă și s-a completat an de an actualul liceu complet din comuna Sângeorz-Băi.

Inițiativa și concursul substanțial dat de Solomon Haliță acestor instituții de învățământ, realizate în comuna de naștere al acestei mari figuri de om al școalei, nu trebuie scăpată din vedere când se pune în alternativă adoptarea unui nume, vrednic să figureze pe frontispiciul noului liceu din orașul Sângeorz-Băi care, socot, că nu poate fi altul decât numele lui Solomon Haliță, om al învățământului și al școalei, care prin activitatea sa s-a ridicat la un nivel inegalabil de nicio altă figură de profesor sau om de știință, originară din Sângeorz-Băi, unde a decedat la 1 decembrie 1926 și a fost înmormântat.

Vă rog, tovarășe ministru, să binevoiți a primi sugestia mea pe baza datelor istorice desfășurate mai sus, care conțin adevărul istoric întreg¹.

¹ Arhiva Liceului „Solomon Haliță”, Document din 1 august 1967. Acest document se păstrează de către Biblioteca Liceului „Solomon Haliță” din Sângeorz-Băi. Totodată face parte și din lucrarea *Solomon Haliță – om al epocii sale* (ediție îngrijită, studiu introductiv și note Alexandru Dărăban, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015, pp. 185-189).

MEMORIUL TRIMIS CĂTRE CONSILIUL POPULAR SÂNGEORZ-BĂI

DR. MIRCEA HALIȚĂ

Scrisoarea de față este o actualizare a altor scrisori adresate Consiliului Popular în ultimii ani, rămase însă fără răspuns.

I. Prima scrisoare avea ca obiectiv o actualizare a personalității lui Solomon Haliță fiu al acestei comune și cetățean de onoare, titlu decernat la moartea sa în anul 1926.

În calitatea de om al școalei cu funcții de răspundere, el a pus bazele dezvoltării învățământului de toate gradele în România Mică și, mai apoi, în România reîntregită. I s-a încredințat greaua sarcină de conducere și așezare pe baze solide a administrației în județ, în anii de după război, înființând licee, școli de meserii, înzestrând, pe unele, cu bunuri din averea sa proprie. Capitala județului recunoscând contribuția sa la refacerea regiunii și dezvoltarea economiei și culturii, a învățământului și operei de binefacere, a dat numele lui Solomon Haliță unei străzi din orașul Bistrița. Ar fi de neconceput ca și comuna sa natală să rămână indiferentă la acest exemplu, care omagiază meritele unui om. Am găsit, de altfel, în persoana vicepreședintelui Consiliului interes și înțelegere la propunerea de a face același lucru și la Sângeorz, dar pentru a immortaliza rolul său pe teren educațional-scolastic, să se decerne liceului din localitate titlul de Liceul „Solomon Haliță”. Pentru o documentare mai temeinică, la cererea vicepreședintelui, am întocmit o amplă biografie a sa, lucrare care poate sta ca material în arhiva localității pentru cei care vor să cunoască pe unul dintre fiii Sângeorzului, care au pus o piatră la temelia dezvoltării neamului. Ce privește atribuirea numelui unor personalități date unor instituții de cultură, se poate lua ca exemplu liceul din Brașov, care acum poartă numele „Andrei Șaguna”, mare personalitate ecleziastică, cu merite la înființarea „Astreii”. Nu cunosc hotărârea conducerii orașului la această propunere și nici dacă manuscrisul biografiei a ajuns la destinație, știm doar că propunerea a găsit aprobarea corpului didactic.

II. Sângeorzul, în trecut, era locul de întâlnire al românilor de pretutindeni. A intrat în tradiție ca aici să-și dea mâna cel din Cernăuți cu cel din Chișinău, Tg.-Jiu, din Banat sau Maramureș. Era prilejul de a se cunoaște între ei, o dorință care creștea an de an. Dintre cei mai fideli vizitatori era George Coșbuc, care în râvna sa de iscoditor al sufletului omenesc, de a cunoaște pe autenticii reprezentanți ai grupelor istorice care formează națiunea venea la Sângeorz legat și de prietenia cu frații Haliță, prietenie încă din timpul școlarizării la liceul din Năsăud. În odaia din casa părintească de la Borcut, George Coșbuc a creat o bună parte din opera sa poetică. Într-o scrisoare precedentă (la care am atașat și o schiță a casei pentru o mai bună orientare a terenului), făceam propunerea ca locul de unde au plecat atâtea nestemate ale literaturii noastre, azi folosit ca depozit de materiale, să fie immortalizat, iar trecătorul grăbit să poată citi că aici „în această odaie a poposit și a creat poetul George Coșbuc în anii 1900-1905”.

III. Sentimente emoționante legate de trecutul Sângeorzului, locul nașterii atâtor cărturari și savanți, îndeamnă să mergi pe urmele lor și să cunoști cărările umblate de George Coșbuc.

Aici în mijlocul familiei, în atmosfera legendară din popor, găsea el pe eroii baladelor și idilelor sale. El își avea odaia sa la extremitatea casei, cât mai distanțat de viața cotidiană a celorlalți. El își pregătea ziua de lucru urmând, cu o regularitate, un anumit ceremonial, începând cu orele serii și care se termina spre dimineața următoare; se odihnea apoi până spre prânz. La orele serii el se furișa încet din odaie și se îndrepta spre coasta împădurită din spatele casei. Aici serpentina îl ducea până spre vârf. Urma, apoi, invariabil, cărarea printre brazi, care-l scotea spre luminiș. Aici găsea el orizontul pe care-l căuta; o priveliște superbă creată de profilarea măgurilor din depărtare și a razelor unui apus care mai străbătea adâncurile văilor. El sorbea până la nesaț aerul încărcat cu hrana poetică, ca să coboare apoi, ca somnambulul care nu greșeste calea întoarcerii și cea a poeziei. Aprindea lumânarea din odaie, care se stinge odată cu ultimele rânduri ale strofei.

DR. MIRCEA HALIȚĂ

Și alți vizitatori ai Sângeorzului de altă dată: Alexandru Odobescu, Caragiale, Maiorescu Ovid Densușianu, Pop Reteganul, Rebreanu, puteau admira aceste locuri unde Solomon Haliță a pus suflet pentru a da exemplu de cum se lucrează rațional pământul, cum crește un arbore sau cum se transformă un teren neproductiv într-un parc atractiv. El a făcut din grădina sa un laborator cu scopul de a generaliza învățămintele sale la vestitul „Pedagogium” din Viena. În România mică școlile erau înzestrate cu microferme, idei transpuse și în Transilvania, după înființarea de clase de aplicații pe lângă școlile normale. Sângeorzul anilor antebelici era locul generației căreia i-a revenit misiunea de a pregăti Marea Unire. Se întâlneau aici politicieni, oameni de cultură de toate profesiile, dornici să afle de la cei cu funcții stabiliți în România mică informații referitoare la mișcarea culturală, politică; să primească volume de literatură, cărți didactice și reviste interzise în Transilvania.

Locul cel mai potrivit pentru schimbul de idei era chiar cel din grădina lui Solomon Haliță unde și alți sângeorzeni (ing. Șteopoaie, prof. Sever Mureșan) se înfrățeau în discuții aprinse pe teme politice. Solomon Haliță pleda pentru marile progrese pe teren scolastic, cultural și economic obținute în Vechiul Regat, de înființare și generalizare a învățământului de toate gradele și cel pentru adulți, cămine culturale, colonii pentru elevi debili, bănci de împrumut avantajoase pentru țărani. La Sângeorz, el însuși, a înființat o bancă populară „Izvorul” în casa donată de el.

În Transilvania se trăiau timpuri când regimul austro-ungar ducea politica sa de deznaționalizare, se urmărea restrângerea drepturilor celor patru milioane de români, la cele trei licee existente în limba română și reducerea la maximum a școlilor confesionale, singurele unde se învăța românește. Rezistența și locul manifestațiilor de răspuns la aceste provocări era Sângeorzul. În sala mare a hotelului se țineau conferințe pe teme culturale, literare și de conținut patriotic din partea oamenilor de cultură veniți aici.

Zaharia Bârsan, cu trupa sa, dădea reprezentații teatrale, se purta tricolorul și se cânta „Deșteaptă-te române!”. Mișcarea culturală de aici a avut răsunet printre românii de pretutindeni prinzând conturul unei „Universități de vară”. Din an în an conferențiarilor deveneau mai activi, iar subiectele tratate se axau mai mult pe conținut național. Mai stăruia atmosfera procesului memorandiștilor, iar prezența lui Gherasim Domide, protopop de Rodna, unul dintre eroii procesului, făcea din vizitatorii Sângeorzului și ai celor din împrejurime o grupare care exprima voința și drepturile unei națiuni.

Solomon Haliță, care din încălcarea dreptului la o existență demnă, a trebuit să-și găsească un refugiu în România. Venea, acum, la el acasă înarmat cu două diplome universitare, cu suportul moral și cu experiența unor funcții în ierarhia învățământului în plină dezvoltare. Ca un semn al adevăratei sale patrii, el își petecea cu regularitate vacanța în Sângeorz și venea în scurte vizite și peste an. Nu venea însă cu mâna goală, aducea cu el manuale și cărți de literatură care lipseau în Transilvania, dar aducea mai cu seamă clarviziunea situației marilor probleme care interesa cauza românilor. O populație care era izolată prin teroarea politică a regimului, prezența lui Solomon Haliță printre românii de aici era nu numai așteptată, dar cele expuse de el erau privite ca adevărate mesaje venite din partea centrului politic în dirijarea unei anumite atitudini politice de urmat. Pe cât de important s-a adevărit rolul lui Solomon Haliță în delicata sa misiune pe care și-a asumat-o, o dovedesc evenimentele care acum încep să se precipite. Războiul care bătea la ușa României mici avea să fie preludiul împlinirii visului milenar. În noiembrie 1918, Solomon Haliță are greaua sarcină de a reprezenta guvernul, cu sediul provizoriu la Iași, la consfăturile pregătitoare a adunării de la Alba-Iulia, cu fruntașii transilvăneni la Arad, o misiune dusă cu abilitate la bun sfârșit, dar și cu riscuri personale. Serbările de la 1 decembrie îl găsesc pe Solomon Haliță în penumbra scenelor oficiale, poziție pe care o impunea misiunea sa de neingerință în proclamările alipirii Ardealului la Patria-Mamă. Satisfacția sa de îndeplinire a unei îndatoriri față de neam era însă mai mare și menită să încununeze o viață închinată interesului obștesc. El se retrage la Sângeorzul său atât de dorit, după o activitate de 40 de ani, neîntreruptă.

E bine să ținem vie amintirea acestor timpuri ai Sângeorzului eroic și al Sângeorzului victorios după stingerea ostilităților. Faptele petrecute aici atestă istoria zbuciumată a unei populații în lupta pentru existență, iar teatrul acestor lupte a dat naștere unor personalități atât de necesare Națiunii, pentru afirmarea în lume a evoluției ei europene.

MEMORIUL TRIMIS CĂTRE CONSILIUL POPULAR SÂNGEORZ-BĂI

Cine a putut întreprinde o căutare a locului, mai greu accesibil azi, unde s-au petrecut atâtea evenimente și vrea să urmeze pașii lui George Coșbuc, ajungând pe culmea împădurită din parcul casei unde și-a petrecut o parte a vieții, a putut să vadă căzut la pământ cel mai falnic brad, doborât cu secura. El putea avea peste 100 de ani, judecând după timpul când Solomon Haliță a putut împăduri acest teren neproductiv. Am căutat vechiul gard, nu mai era, dar niciunul nou de sârmă ghimpată pentru braconieri. M-am grăbit să anunț primăria. În anul următor bradul nu mai era acolo, a așteptat, poate, iarna să fie dus mai ușor de către criminal, pădurea însă se rărea ... ca și speranțele.

Acestea erau cele trei întrebări pe care le puneam Consiliului Popular, fără ostentație, ca un simplu trecător care ține la tradiție și mai are curiozitatea de a studia apele minerale din Sângeorz¹.

¹ Arhiva Liceului „Solomon Haliță”, Document din 1 august 1967. Acest document se păstrează de către Biblioteca Liceului „Solomon Haliță” din Sângeorz-Băi. Totodată face parte și din lucrarea *Solomon Haliță – om al epocii sale* (ediție îngrijită, studiu introductiv și note Alexandru Dărăban, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015, pp. 189-192.

SCRISOAREA TRIMISĂ CONDUCERII LICEULUI DIN SÂNGEORZ-BĂI

DR. MIRCEA HALIȚĂ

Din scrisoarea adresată surorii mele, Sultana Handrea, am aflat interesul liceului din Sângeorz la inițiativele îndreptate omagiului postum închinat lui Solomon Haliță. Propunerile d-voastră izvorâte dintr-un sentiment de recunoștință pentru acest fiu al Sângeorzului, de a da o notă de solemnitate evenimentului, v-a determinat să întrevedeți desfășurarea evenimentului la o dată destul de apropiată care ar coincide cu aniversarea de 30 de ani a liceului. Participarea largă pe care o întrevedeți mărește și mai mult interesul acestei festivități. Din partea familiei lui Solomon Haliță nu putem decât să exprimăm acordul nostru la proiectele d-voastră.

Vă preocupă ideea înființării unui gen de punct muzeistic închinat lui Solomon Haliță. În această ordine de idei, aș vrea să cunoașteți unele încercări pe care le-am întreprins prin anul 1987 de a da acestei case strămoșești, fosta proprietate a lui Solomon Haliță (vila 12), o anumită destinație în pofida tendințelor antinaționale ale regimului. Profitând de necunoașterea valorii istorico-culturale a casei de către regim, prin afișarea pe frontispiciul ei al însemnului personalităților care au călcat pragul ei, am căutat să atrag atenția autorităților (administrative și cele ale stațiunii) de interesul pe care l-ar avea înființarea unui punct turistic din câteva încăperi ale casei unde s-ar concentra obiecte și documente în legătură cu trecutul istoric al casei, devenit un focar de unde au pornit idei care au generat patriotismul, culminând cu actul reîntregirii neamului. Participarea activă a lui Solomon Haliță la pregătirea Adunării de la Alba-Iulia ca reprezentant al guvernului (aflat în exil la Iași), este un fapt incontestabil. În înțelesul acesta mai larg, am căutat să stimulez inițiativa de a trece la realizarea ideii unui „punct turistic” scoțând la iveală o altă realitate, care din păcate mai dăinuie și azi, de a scoate din anonimat locul unde George Coșbuc își petrecea vacanțele ca invitat al familiei, vară de vară, în odaia rezervată, acolo unde își desăvârșea o parte din operele sale, odaie care există și azi (ca depozit de materiale), pe care va trebui să o transformăm într-un altar al națiunii.

Folosind același prilej atrăgeam atenția autorităților de a lua exemplul orașului Bistrița, care a dat numele lui Solomon Haliță unei străzi, deservit de un regim liberal. În susținerea acestei idei am întocmit o amplă biografie a lui Solomon Haliță și, mai apoi, a schiță care contura din viața lui George Coșbuc la Sângeorz; ele se găsesc în arhiva primăriei.

Revenind la timpurile noastre, să zicem, ceea ce n-am putut duce la bun sfârșit atunci, devine o obligație acum. Sunt cu totul de acord cu proiectele d-voastră, chiar dacă data manifestărilor omagiale le văd prea timpuriu, dacă dorim să includem și inaugurarea „casei muzeu” sau „casei memoriale” care ar putea lua ființă în încăperile apartamentului familiar al casei. În acest sens am început să acționez la începutul lui 1990 prin stimularea interesului proprietarului „efemer”, la desăvârșirea planului adresându-mă domnului dr. Cordoș, ca exponent al stațiunii. Am mizat pe greutatea cuvântului său, prin legăturile strânse ce le avem... În aceeași perioadă m-am adresat primăriei expunând problema din punct de vedere al acordării numelui lui Solomon Haliță unei artere stradale. Am revenit, din nou, către stațiune, în noiembrie 1990, cu noi argumente, considerând dificultățile posibile ce le întâmpină cu Ministerul Turismului. Nu mă așteptam la un schimb de corespondență cu aceste „foruri”, dar mă așteptam la soluția proiectată, un început de realizare al proiectelor, îndeosebi a problemei vilei 12.

Vedeți, domnule director, nu toți oamenii sunt la fel, unora le lipsește acea particulă din construcția psiho-somatică care înobilează pe om și creează ceea ce se numește pe omul civilizat, greșit aparținând Occidentului, deoarece îl găsim și la Sângeorz. Ceea ce lipsește unora, le găsim din abundență, domnule Traian Ciociu.

Este cazul să așteptăm retrocedarea legală a imobilelor ca să putem desăvârși al treilea obiectiv din proiectul nostru? Prea posibil, dacă nu intervine un factor hotărâtor care ar grăbi o decizie favorabilă din partea administrației stațiunii.

Săptămâna viitoare, sora mea Elena Secoșan, împreună cu fiica mea, vor veni la Sângeorz și vor avea ocazia ca împreună să revedeți întreaga problemă, îndeosebi intervenția pentru a reintra în posesia terenului adiacent casei și a pădurii plantate de Solomon Haliță¹.

¹ Arhiva Liceului „Solomon Haliță”, Document din 1 august 1967. Acest document se păstrează de către Biblioteca Liceului „Solomon Haliță” din Sângeorz-Băi. Totodată face parte și din lucrarea *Solomon Haliță – om al epocii sale* (ediție îngrijită, studiu introductiv și note Alexandru Dărăban, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015, pp. 192-194).

SCRISOAREA NEPOATEI LUI SOLOMON HALIȚĂ CĂTRE CONDUCEREA LICEULUI DIN SÂNGEORZ-BĂI

ELENA SECOȘAN

Sunt nepoata lui Solomon Haliță, fratele tatălui meu, vicarul Alexandru Haliță din Năsăud. Am fost informată din partea lui Mircea Prahase din Bistrița, dar și din partea unor sângeorzeni că, în fine, ni s-a împlinit dorința ca liceul din Sângeorz să fie denumit „Solomon Haliță”, fostul „om al școlilor” și mâna dreaptă a fostului ministru al Instrucțiunii Publice (al Învățământului) Spiru Haret. În calitatea lui de cărturar, dar și de bun organizator, fost și prefect al județului Bistrița-Năsăud până la data decesului său în 1926, unchiul meu a militat în toate domeniile pentru bunul mers al județului și, mai ales, pentru comuna sa natală, Sângeorz.

Vă mulțumesc, domnule director, în primul rând d-voastră, considerând intervenția și propunerea pe care ați făcut-o în favoarea acestei denumiri, lucru pe care, noi, familia, am încercat în repetate rânduri să o efectuăm pe lângă fosta primăreasă¹, însă fără succes.

Am fi onorați dacă ne-ați invita la festivitatea denumirii liceului cu numele unchiului nostru și vom participa cei trei nepoți ai lui, încă în viață, și anume: fratele meu Dr. Mircea Haliță, sora mea, profesoara Sultana Handrea, născută Haliță și subsemnata, Elena Secoșan, născută Haliță. În vederea participării noastre anexez adresele noastre.

Menționez, totodată, că fratele meu, Mircea, are biografia Solomon Haliță foarte frumos redactată, de asemenea și un portret în relief (gips bronzat), copia portretului care se găsește pe monumentul mormântului unchiului nostru în cimitirul bisericii din Sângeorz.

Închei cu repetate mulțumiri pentru onorarea memoriei lui Solomon Haliță cu distinse salutări².

¹ Este vorba de primărița P.C.R., de tristă amintire în amintirea sângeorzenilor, Amalia Florea.

² Arhiva Liceului „Solomon Haliță”, Document din 1 august 1967. Acest document se păstrează de către Biblioteca Liceului „Solomon Haliță” din Sângeorz-Băi. Totodată face parte și din lucrarea *Solomon Haliță – om al epocii sale* (ediție îngrijită, studiu introductiv și note Alexandru Dărbăban, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2015, pp. 194-195).

DIN GRANIȚĂ

FRĂMÂNTĂRI ÎN CADRUL GIMNAZIULUI NĂSĂUDEAN LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA

ALEXANDRU DĂRĂBAN

Învățământul năsăudean a cunoscut de la apariția primei școli românești în zonă, până la declanșarea Primului Război Mondial, un progres continuu, uneori mai accelerat, alteori mai lent. Acesta a fost încurajat prin demersuri ale statului sau prin inițiative bisericești, indiferent de epocă sau regim politic¹.

Școlile din teritoriul militarizat al Rodnei au fost, mult timp, singurele românești din nordul Ardealului. Ele au beneficiat de o remarcabilă organizare, care le-a individualizat în ansamblul sistemului școlar din Transilvania. Caracterul de unicitate al învățământului din această zonă se explică în mare măsură prin înțelepciunea unei intelectualități locale, bisericești sau laice, formată din foștii grăniceri și, mai apoi, din descendenții acestora².

Gimnaziul din Năsăud s-a deschis în anul 1863 cu un număr puțin de cadre didactice. În anii următori, deschizându-se succesiv noi clase, s-a ivit necesitatea de a mări numărul profesorilor. Astfel în 1864, administrația fondurilor grănicerești năsăudene l-a angajat ca profesor pe Octaviu Barițiu (fratele lui George Barițiu), în special pentru predarea limbii maghiare³. Stabilindu-se în Năsăud a ajuns să-și „construiască casă, a-și strânge bani albi pentru zile negre, cum se spune și-a aranjat bine treburile”⁴. Administrația fondurilor i-a acceptat ca și continuat în serviciu și anii cât a predat la școala elementară din Ibașfalău⁵. În 1884, după un serviciu de 20 de ani în cadrul gimnaziului năsăudean, a cerut pensionarea pe motiv de „boală și bătrânețe”. Nefiind atunci tineri pregătiți pentru postul rămas vacant, a fost rugat pentru a mai preda câțiva până a absolvi un stipendiat, urmaș de grănicer. El a refuzat această ofertă, fondul ajungând într-o mare încurcătură⁶.

În anul 1884 fondurile căzuse sub comisariatul lui Banffy care nu a fost de acord ca postul rămas vacant să fie suplinit prin alt profesor de la gimnaziu. El avu pretenția de a fi înlocuit Barițiu cu o altă persoană. De fapt nici administrația fondurilor n-ar fi dorit să aducă pe acest post pe altcineva străin, ei doreau să fie ocupat de stipendiați de-ai lor studenți la universități.

Barițiu refuzând în continuare suplinirea, acceptând o pensie de 100 fl. pe lună. Mai târziu primi postul de director la banca „Aurora”⁷.

Văzându-se în această situație, administrația fondurilor trimise o delegație la Episcopia din Gherla care să le recomande un teolog absolut care, pe lângă un onorar, să suplinească acest post până la noi dispoziții. În noiembrie 1885, directorul gimnaziului raporta administrației fondurilor că a aflat pe teologul Ioan Gheție din Chioar, care-și oferea serviciul provizoriu, pe lângă un onorar de 700 fl. pe an, fără nici o altă pretenție, ca „să nu fie silit a flămânzi ca un preot la un sat sărăntoc”⁸.

¹ Mirela Andrei, *La granița Imperiului. Vicariatul Greco-Catolic al Rodnei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2006, p. 291.

² *Ibidem*.

³ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul LVIII, 1895, nr. 55, p. 3.

⁴ *Ibidem*.

⁵ Dumbrăveni, oraș în județul Sibiu.

⁶ *Gazeta Transilvaniei*, art. cit., p. 3.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Ibidem*.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

În 28 noiembrie 1885 comisarul Banffy acceptă soluția cu Gheție suplinitor, care a durat până în iunie 1897. În această perioadă, Ioan Ciocan în calitate de președinte al administrației fondurilor, se convinsese că Gheție era un bun „executant”, iar Banffy a ajuns la concluzia că tânărul teolog este un bun maghiarofil. Banffy notifică administrația fondurilor că nu mai acceptă supliniri, recomandând a-i acorda un stipendiu lui Gheție pentru a se califica. Ajunsă la strâmtoare, administrația acordă lui Gheție, în iulie 1887, cu majoritate de voturi, un stipendiu de 400 fl., dar și un concediu de studii de un an cu scopul de a lua examenul de profesor de limba maghiară la universitate, punându-i-se condiția să servească gimnaziul pe o perioadă de 10 ani. După obținerea diplomei la universitate, în iunie 1888, i s-a mărit salariul la 1.000 fl, netrecând peste anii de probă care erau prevăzuți în regulamentul școlar¹.

Sfârșindu-se clădirea noului gimnaziu, Gheție ceru să locuiască într-o cameră din noul local cu plata unei chirii de 4 fl pe lună, această sumă urmând a-i fi reținută din salariu².

Ciocan, pierzând prezidenția administrației fondurilor, a început a face fele de fel de demersuri pentru a îngreuna mersul treburilor administrației și a compromite persoanele din conducerea administrației. Un exemplu, ilustrativ al lui Ciocan, este acela de a da dispoziție casierului fondurilor să nu mai rețină chiria de 4 fl. ce o datora Gheție pentru camera primită. Tot Ciocan l-a sfătuit pe Gheție să ceară plata primul decenal care, de fapt, numai din 28 noiembrie 1885 a intrat în serviciul fondului. Administrația i-a refuzat cererea motivându-i că numai în 28 noiembrie 1896 s-ar împlini 10 ani de serviciu³.

În urma acestei decizii, Ciocan l-a sfătuit, din nou, pe Gheție să înainteze recurs la minister. În același timp Ciocan s-a deplasat la Bistrița, la Banffy, cu care era într-o foarte bună relație, sprijinind demersul lui Gheție. Urmarea a fost că a cerut să i se prezinte recursul lui Gheție, a refuzat concluziile administrației fondurilor, ordonând să i se îndeplinească tot ce a cerut Gheție, adică plata decenalului, dar și scutirea de plata chiriei⁴.

Trebuie menționat faptul că Gheție nu era membru în comitetul grăniceresc. Dar a ajuns și acolo. În anul 1884 trebuia să se facă alegerea a doi membri în congregațiunea comitatensă. Ciocan a aranjat în așa fel alegerile, împreună cu solgăbirăul Năsăudului, convingând pe evreii din cerc și pe maghiarii din Nimigea Ungurească să aleagă pe Gheție în contra avocaților Ioachim Mureșianu și Dr. Larionesi, candidați din partea Partidului Național⁵.

Aceste pretenții a lui Gheție au fost interpretate ca „nerușinate”. Au început a curge acuze la adresa lui de comportament imoral, pentru scandaluri provocate la o berărie, la localul „Grivița”, la Sângeorgiu din cauza „jocului de cărți și problemelor de dragoste”⁶, de „băutul sticlelor de șampanie care, după ce le golea, le arunca pe pereți”⁷.

Toate acestea au fost făcute cunoscute publicului cititor al „Gazetei Transilvaniei” de către o parte dintre cei care nu erau de acord cu asemenea demersuri și manifestări din partea unora de teapa lui Ciocan și Gheție, convinși că apără interesele fondurilor năsăudene.

În urma celor publicate în „Gazeta Transilvaniei” (nr. 55 și 56) Ioan Gheție trimite la rândul-i spre publicare o „întâmpinare” în care acuză „tonul pătimăș și indecent, intoleranța și exclusivismul autorilor anonimi”⁸. Lua apărarea profesorului Octaviu Barițiu a cărui pensionare a fost pusă într-o lumină falsă pentru că:

„- Domnul Barițiu nu și-a cerut pensionarea și, prin urmare, n-a fost pensionat la 1884, ci a fost pensionat numai de la 1 septembrie 1888, după un serviciu de 31 recunoscuți de administrația fondurilor, cu toate că unui profesor i se cere numai 30 de ani pentru ca să poată fi pensionat cu întreg

¹ *Ibidem*.

² *Idem*, nr. 56, p. 2.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*.

⁷ *Ibidem*.

⁸ *Idem*, nr. 103, p. 3.

FRĂMÂNTĂRI ÎN CADRUL GIMNAZIULUI NĂSĂUDEAN LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA

salariul;

- Domnul Barițiu a servit anul școlar 1887/1888, adică al 31-lea de activitate, la dorința expresă și la rugămintea administrației fondurilor, căci după lege nu putea fi obligat;

- Pe când d-l Barițiu a fost pensionat, gimnaziul avea catedra ocupată;

- Chiar administrația fondurilor a luat inițiativa pentru ca d-l Barițiu să-și ceară pensionarea, având cu un an mai mult de serviciu profesoral decât cerea legea”.¹

În sprijinul celor afirmate mai sus autorul întâmpinării a prezentat documente oficiale de la administrația fondurilor.

La „Întâmpinarea” făcută de d-l Gheție a părut o reacție din partea prof. Vasile Petri în care specifică că nu el este autorul corespondenței anonime din Năsăud și că se simțea dator, ca grănicer și membru ales în comitetul fondurilor grănicerești, a arăta starea de fapt a lucrurilor în postura de persoană neutră asupra cauzelor din „Întâmpinare”.² În cele ce urmează vom reda, în întregul ei, toată reacția profesorului Petri.

„Ca de <<introducere>> d-l Gheție ține de cuviință a pune la punct sau autorii corespondenței (nu mai știe nici el câți sunt) cu o sumă de epitețe din cele mai dragălașe, de exemplu <<spirite foarte neliniștite, răutăcioase, neîmpăcate>> care au scris <<în tonul cel mai pătimaș și nedecent>, punând <<toate într-o lumină falsă, mistificând prin informațiuni neconștințioase, răutăcioase, neexacte și tendențioase>>, dovedind <<patimi răutăcioase, intoleranță, separatism, exclusivism, ură pentru tot ce e negrănicer>>, în ochii cărora sunt un <<ghimpe toți românii din afară, amărându-le traiul, arătându-i mașter³, șicanându-i, suspectându-i și denunțându-i chiar>>, etc.

Cum se vede, d-l Gheție și-a secăt tot dicționarul său de vorbe slabe și, dacă nu le-a zis autorilor încă și <<hoți>> și <<tâlhari>>, este ca să vină în conflict cu codul penal. Și cu toate acestea, d-l Gheție afirmă despre sine că e <<om de bună creștere>>. Marele naturalist francez Buffon însă zice: <<Le style c'est l'homme>>, stilul e însuși omul, iar românul are și el vorba sa: <<vorbește să te vâd>>. Autorii corespondenței, la rândul lor, se pot consola, căci d-l Gheție nu poate să-i ofenseze.

<<Grăniceri>> și <<țărani>>. În privința aceasta, d-l Gheție scrie că <<odiul⁴ și tendința separatistă este, ce e drept, o boală mai veche în acest ținut și pătimizește și azi de ea un grup de oameni, cărora le place a se numi pe ei vechi grăniceri; că acest grup și-a pus în practică netoleranța sa aproape față de toți câți au venit aici din provincie, începând de la căpitanul Bohățel, până la cel din urmă cancelist; că tratarea mașteră din partea acestui grup n-a simțit-o nimeni mai mult decât oamenii care au fost angajați aici în serviciul fondului, - dovadă venirea și depărtarea de aici a lui I. Papiu, Marcian, Secuiu, Ciorceriu, Sârb, Nicolae Pop Dr. Maier, etc.; că mai vârf la toate le pune exclusivismul ce-l cultivă acest grup, dintr-un odiu personal nejustificat față de cei doi membri ai colegiului profesoral ce nu sunt de proveniență grănicerească>>.

Șiret om d-l Gheție, ce n-ar fi socotit nimeni despre el. jenându-se a se prezenta publicului singur-singurel în halatul de la firma Ciocan et comp., și-a înciripat un <<grup de oameni>>, toți jertfe nevinovate ale cruzilor grăniceri și, ca să nu fie observat în toată goliciunea sa, s-a trudit a înveli totul într-o ceață de fraze goale, fraze de clacă. Dar să iau lucrul pe rând, de la început.

Referitor, mai întâi, la <<boala veche a odiului și separatismului>>, ea n-a existat și nu există decât în închipuirea d-lui Gheție, care

Pune vina la sucală,

Că ce face pânza rară.

Au nu înțelege domnia-sa că dacă <<boala>> ar fi existat și ar exista, vina ar cădea în pontul țărănilor? Atunci l-aș întreba: cine a provocat-o? Căci o boală nu se produce din senin, ci trebuie să-și aibă cauza ei specială.

Grănicerii, ori de câte ori românii necăjiți au bătut la ușa lor, totdeauna i-au primit cu inimă românească, cu brațele deschise. Întrebe numai d-l Gheție pe căpitanul suprem Bohățel, care știe, că denumirea sa de căpitan suprem a urmat la repetatele noastre cereri adresate Monarhului și arhiducelui Rainer, pe atunci președinte al consiliului de miniștri, cu toate că aveam și dintre noi mai mulți candidați la această demnitate; iar

¹ Ibidem.

² Idem, nr. 165, pp. 2-3.

³ Părinte vitreg.

⁴ Ură, dezgust, scârbă.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

la intrarea sa în Năsăud i s-a făcut o primire ca unui principe. Deodată cu d-l Bohățel și sub durata căpităniei sale au venit la noi și au solicitat funcțiuni: Șipotar, Micheș, Mărginean din Dateș, Axente din Frâua și alții. Bohățel a stat căpitan până la desființarea districtului, Micheș și-a cumpărat casă în Năsăud și la moartea sa a făcut o modestă fundațiune culturală pentru Năsăud și Blaj; Mărginean a murit în Bistrița, dar văduva lui s-a reîntors cu fiicele ei în Năsăud, unde locuiește și azi, și mai sunt și alți români negrânicieri, fără funcțiuni, care s-au stabilit în Năsăud, ca să moară aici – de <<odiul grâniceresc>> inventat de d-l Gheție.

Dar, zice domnia-sa, că neasemănat mai mașter au fost tratați cei din serviciul fondului. Se va vedea. Părintele Secuiu n-a stat nicicând în legătură cu fondul, ci a fost profesor de muzică la preparandia din Năsăud, înființată de ministerul din Viena și desființată de ministerul din Budapesta; încetând preparandia. Secuiu a fost revocat, Cioreceriu a murit tânăr, iar de Nicolae Pop mai bine e să tac. Ceilalți profesori, câștigându-și prin serviciul lor la gimnaziul nostru un titlu de recomandatiune, au înaintat toți. D-l Papiu a trecut ca preot la sat și azi e canonic de Gherla, Marcian a obținut un post de profesor și director în România cu retribuțiuni mai bune, Sârb s-a făcut protopop respectabil, Dr. Maier a trecut profesor la seminarul din Sibiu și azi e și el protopop în Săliște. Deosebit de aceasta, ei au mai primit din fond escententări¹ cuviincioase, fără ca administrația să fi fost obligată a le da. Iacă <<trista experiență>> cu care s-au reîntors de la noi domnii aceștia. Dar posito non consensu², că ei toți au fost tratați așa, cum afirmă d-l Gheție; fapt e că niciunul din ei nu s-a făcut Iuda grânicerilor.

Din scădere în scădere, d-l Gheție, care la început generaliza odiul și netoleranța, pe urmă îl reduce la <<cei doi membri ai colegiului profesoral, ce nu sunt de proveniență grânicerească>>. A critica procedura sa necalificabilă și a zbiciui faptele sale detestabile, înseamnă în ochii săi <<odiu personal nejustificat>>. Au nu știe d-l cleric Gheție că, chiar și după prescripțiile religiei, numai atunci critici și zbiciuiești când e speranță că respectivul se va întoarce, ca să fie viu și să nu mai păcătuiască? Când ar exista și numai o umbră de odiu, demult s-ar fi luat măsuri de a scăpa ținutul acesta și gimnaziul de aceste două persoane nefaste³. Nu este timpul acum a da publicității toate păcatele lor și stările care le-au favorizat; se va face aceasta când gimnaziul și averile grânicerilor vor fi la adăpost de planurile d-lui Ciocan et. comp⁴.

Într-un punct are dreptate d-l Gheție, adică de la anul 1850 încoace mai mulți învățători și funcționari de proveniență grânicerească au trăit și trăiesc în provincia de dincolo, în România, și ne întreabă domnia-sa, ce am zice noi dacă pe această cale s-ar deschide ochii românilor din provincie și ar aplica și ei același tratament cu ai noștri? Răspunsul e simplu de tot: dacă ai noștri se poartă acolo ca Gheție și colegul său, atunci patronii lor ar face bine să-i dea peste hotar cu o oră mai înainte. Atâta numai, că pe cât știu, ai noștri au o purtare bună, muncesc cinstit și se fac vrednici de pozițiile ce și-au eluptat, de ocrotirea ce li se dă și de bunăvoința ce o întâ-

¹ Despăgubiri bănești.

² Puse împreună fără consimțământ.

³ Din contră eu sunt odioși și netoleranți până la sfruntare. S-au făcut sateliții și complicitii lui Ciocan (volbura se leagă și de urzici ca să se ridice) și văzând că opoziția se deșteaptă, au avut cutezanța a amenința în public: vom zdrobi materialmente și spiritualmente pe toți contrarii lui Ciocan. S-au și pus pe lucru. Vreo doi-trei s-au stins în floarea vieții și ultima respirație le-a fost blestem asupra-le; alții câțiva, aproape ruinați materialcește, numai conștiința lor curată și convingerea că și-au făcut numai datoria, i-a mântuit de disperare; tineri care nu s-au înghățat la carul lor, au fost și sunt încă persecutați și împiedecați în tot chipul a se fericii. Comisiunea administrativă știind că în curând va avea lipsă de doi candidați de profesor, le-a votat pe 1894/5 câte 400 fl. ca să-i lege de noi până, la adică, Ministerul aprobă, dar Ciocan aflând (așa se povestește), alergă la comitele suprem și, face ce face, că actele merg înapoi și vin negativ. Au îmbolnăvit societatea de ajutorare „Vasile Nașcu” și „Reuniunea română de lectură din Năsăud”, punându-se Ciocan președinte și unul din ei casier, două persoane nesuferite; astfel publicul s-a înstrăinat de aceste instituțiuni și mulți au încetat de a fi membri, mulți alții numai siliți moralicește răspund taxele, dar ani de-a rândul nu pun piciorul în cabinetul de lectură, nici în adunările generale, ca să nu aibă de-a face cu ei. Bine știu dânșii, că nimeni nu poate petrece în jurul lor fără de a fi șicanat sau insultat chiar sau cel puțin onorat cu câte un epitet de batjocură, după ce părăsește adunarea. Și totuși au curajul a sta în capul acestor societăți, în loc să se retragă, ca ele să prospere. Ei țin și acum la crezul lor de la început: să ocupe toate terenurile de influență ca să-și asigure dominația; a trecut însă baba cu colacii. Cât de îndrăzneți sunt ei, s-a văzut și la adunarea generală din Mărțișor a. c. a comitetului fondurilor, când s-au tratat pentru a doua oră pretențiile lui Gheție. Două ore întregi a ținut lectura reprezentațiunilor înaintate în mai multe rânduri de comisia administrativă ministrului de instrucțiune unguresc. Și Gheție a avut simțul a sta în față de la început până la capăt. Cazând pentru a doua oră cauza lui Gheție, Ciocan a insinuat recurs. Iacă cum s-a produs credința că fondurile când ar avea proces cu orișicine, fie și cu țiganii din capătul Năsăudului, și Ciocan ar fi numit arbitru, ele ar pierde cu dreptul în mână.

⁴ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul LVIII, 1895, nr. 165, p. 3.

FRĂMÂNTĂRI ÎN CADRUL GIMNAZIULUI NĂSĂUDEAN LA SFÂRȘITUL SECOLULUI
AL XIX-LEA

pină; nu batjocoresc per cei ce le dau pâine și nu atentează contra fondurilor din care trăiesc.

Referitor la pensionarea d-lui Barițiu, nu cred să aibă d-l Gheție procura lui de apărare. D-l Barițiu trăiește în Năsăud, în casa sa proprie, e sănătos și viguros și, de i s-a făcut vreo nedreptate, va ști însuși să se apere. Fapt este că d-l Barițiu a servit grănicerilor numai 20 de ani și a trecut în pensie cu salariul întreg de 1.180 fl.

pe an.; <<odioșii de grăniceri>>, adică, i-au socotit și 10 ani petrecuți nu mai știu la ce școli elementare ungurești din dieceza romano-catolică de Alba Iulia; fapt mai este că dacă d-l Barițiu primea a mai servi un an-doi, grănicerii scăpau de a face cunoștința lui Gheție, lor, atât de scumpă și plăcută.

Încă o lămurire și am terminat cu punctul acesta. Zice d-l Gheție că <<și azi pătimește de boala odiului și netoleranței un grup de oameni>>. Fie, puțin importă. Lucrul principal este că la adunarea fondurilor din 28 septembrie 1894, când s-au prezentat pentru prima dată cererile d-lui Gheție, pentru decenal și cvartir, concluzia negativă atât în comisia administrativă, cât și în comitetul cel mare, s-a luat cu unanimitatea voturilor, fapt despre care, însă, iubitorul de adevăr Gheție nu face pomenire în <<Întâmpinarea>> sa. Comitetul este organul legal al grănicerilor fondatori, în care șed și profesori, parte aleși, parte introduși de Ciocan pe ușa din dos, prin urmare nu un <<grup de oameni>>, ci toți grănicerii au fost indignați de pretențiile nejuste ale d-lui Gheție.

Decenalul. E drept, că comitetul în ședința sa de la 28 septembrie 1894 a luat concluziile negative referitoare la decenal și cvartir, și e drept, că în contra acestor concluzii d-l Gheție a înaintat recurs care, pe baza regulamentului în vigoare, redactat de-altmintealea și în context și în adresă contrar regulamentului și intrat după termen, a fost pus la dosar. Se vede și de aici că d-l Gheție nici în cauza proprie nu s-a supus disciplinei normate în regulament, prin urmare despectează, întocmai ca stăpânul său, toată administrația¹. D-l Gheție recunoaște că a cerut intervenția comitetului suprem, cu alte cuvinte că a comis un act de denunțare față cu administrația fondurilor. Cum se poate califica acest fapt, las să judece onorabili lectori. Comitetele, pe baza informațiilor unilaterale și nefavorabile fondurilor, oprește a se executa concluziile comitetului și ministrul aproba oprirea, deși documentele și motivele citate în recurs nu dovedesc că cererea lui Gheție e justă. Dacă există vreo dreptate, credem că ministrul, mai bine informat, va reveni asupra hotărârii sale.

Nu este drept că Gheție a fost denumit de profesor în 24 noiembrie 1885 cu decretul din 28 noiembrie, căci e o imposibilitate a denumi pe cineva înainte de decret. Lucrul stă așa:

Se îmbolnăvise profesorul de limba maghiară, Barițiu; se caută un substitut și se oferă Gheție. Direcțiunea gimnazială îl recomandă de profesor supleant provizoriu cu onorarul de 700 fl. pe an <<fără de a avea numitul drept, de a păși din cauza aceasta cu alte pretenții pentru serviciul prestat față de patronatul gimnaziului nostru>>. Nici că s-a putut denumi sau alege altmintealea, fiindcă postul nu era vacant, iar Gheție nu avea absolut nici o calificare profesorală, nici măcar un curs de la facultatea filosofică, și astfel se zice: <<Comisiunea te denumeste de profesor supleant provizoriu până la o altă dispoziție pentru d-l Barițiu>>. Gheție n-a putut să servească ca profesor supleant provizoriu în anul 1885, căci denumirea a urmat la finele lui noiembrie și cu expedierea scrisorilor, etc. s-au început vacanțele Crăciunului. Numai după vacanță, adică cu începerea anului 1886 a intrat Gheție ca ajutor lângă d-l Barițiu până în iulie 1886. Atunci direcțiunea gimnaziului face raport comisiei că Barițiu, fiind mai bine, își va relua propunerile în anul 1886-7. Prin aceasta toată legătura dintre fond și Gheție a încetat pentru întâia oră.

Cu toate acestea, comisia, temându-se să nu se îmbolnăvească vreun profesor în decursul anului școlar și din lipsa unui supleant să pătimească instrucțiunea, pune pe Gheție la dispoziția direcțiunii gimnaziale și pen-

¹ De când d-l Ciocan nu mai e președintele administrației, el ia parte numai la adunările generale ale comitetului, însă la ședințele comisiei numai când are un interes particular, deși directorul gimnazial e pus taxativ între membri; cu toate acestea el are știre de tot ce se face și nu se face în comisie. E necăjit rău că nu mai e președinte al administrației; aceasta s-a văzut la ultima adunare generală a comitetului din Mărțișor a. c., când a scăpat din gură vorbele: „Eu nu sunt dat afară din prezidiu, ci am abzis însumi și n-am încă răspuns la abzicere, nici știre de alt prezidiu”. Bineînțeles, Reverendisimul Domn Vicar Dr. Ion Pop era deja președinte ales de comitet și aprobat de minister – în ochii lui Ciocan noua administrație nu plătește o ceapă, ea nu se pricepe la nimic și totul se va distruge, de nu va veni iarăși el la cârmă. Aceasta o spune el în gura mare și de la care, în 15 ani cât a stat în administrație, parte ca membru, parte ca președinte, grănicerii nu s-au ales nici cu un singur lucru bun și salutar, despre care să se poată zice cu drept cuvânt: „Acesta e productul și opera lui Ciocan”. Desfid (provoc, s. n.) pe orișicine, să spună unul de știe. Deci, să ne lase în pace și să nu mai viseze de prezidiu, cât va mai dăinui generația de azi a grănicerilor.

„La darurile tale ei nu simt bucuria,
De-mbunătățiri rele cât vrei ei sunt sătui”.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

tru anul școlar 1886-7, scriind expres: <<Gheție va funcționa și în anul viitor sub condițiile sub care a funcționat și până acum>>. Va să zică, onorar de 700 fl. și nimic mai mult.

Așa s-a început anul școlar 1886/7, statul profesoral fiind complet, Gheție supra-numerar, fără catedră, cu îndatorirea de a fi ajutor și a substitui în caz de nevoie. Ministrul de culte, cu ordinul din 4 decembrie 1886, considerând că anul școlar s-a început deja și o bună parte din el a și expirat, concede excepțional ca Gheție să fie și în anul școlar 1886-7 de ajutor și substituire în caz de lipsă, dar cu expresă adăugire că <<pe viitor va fi admis numai dacă va audia la universitate cel puțin un an complet și va lua examenul de censură>>. Astfel Gheție, cu finea lui iunie 1887, în urma ordinațiunii ministeriale, a încetat de a mai fi substituit interimar de profesor și toate legăturile lui cu fondul s-au curmat pentru a doua oră și salariul i s-a sistat. Orice hotărâre prin care s-ar eluda dispozițiunea ministerială, este, implicit, declarată de nevalidă și nulă.

Ca să poate face cursul la universitate în Cluj, Gheție cere comisiei fondurilor în iunie 1887 un ajutor. Instrumentul fundațional, acest testament al grănicerilor fondatori și care ar trebui să fie Evanghelia urmașilor și care ar trebui, dispune la punctul V, pag. 8: <<Din interesele și venitele curate (ale fondului de stipendii) să se formeze stipendii amăsurate împrejurărilor, din care să se împărțăsească numai fiii celor 44 comunități confiniare, care au constituit regimentul al II-lea român de margine și care sunt proprietarele acestui fond>>, iar sub G.3, pag. 31-32 zice: <<În caz când între concurenți (la posturile de profesori) nu s-ar afla calificați conform legilor, atunci alegerile și denumirile se vor face numai provizoriu, pe un timp anumit, în care cel ales, spre a nu fi amovat din post, va avea de a face destul legilor în vigoare și a-și câștiga, pe speșele sale, însușirile cerute, spre a putea fi profesor public definitiv>>. În conformitate cu dispozițiile acestea, membrii cumsecade ai comisiei n-au voit nici să audă de un stipendiu sau ajutor pentru un negrănicer ca să nu calce Instrumentul fundațional; s-ar fi învoit însă a vota lui Gheție un împrumut fără dobândă, care să i se subtragă din salariu în rate lunare mai ușoare, când va ajunge profesor censurat. Dar, Ciocan – Ciocan, acest fiu rățăcit al grănicerilor¹, secundat de mamelucii săi și de oameni prea creduli, a forțat lucrul și Gheție s-a pornit cu un ajutor de 400 fl., făcându-se astfel breșă în Instrumentul fundațional, breșă periculoasă prin care șiretul de Banffy a introdus apoi pe toți negrănicerii din district în beneficiul fondului de stipendii².

În schimb, pentru acest favor nemaipomenit, Gheție a dat un revers (nr. 955), din care apriat se vede că însuși el, fără a reflecta la serviciul provizoriu de până aici, se oferă a servi 10 ani la gimnaziu, după ce va fi luat censura și va fi ajuns profesor definitiv.

Gheție merge la universitate și ia censura în mai 1888.

Va să zică, cu luna lui iulie 1887 Gheție trece în șirul stipendiaților fondului nostru, încetând total de a fi substituit provizoriu de profesor³.

D-l Gheție afirmă că a fost concediat pentru anul acela, deci să i se numere și anul din Cluj. Este în adevăr o pretenție – cum s-i zic numai? – din cale-afară obraznică, a cere celor ce te-au primit în pâinea lor să-ți numere, la anii de școală, până și anul care l-ai petrecut la universitate și prin cafenele, tot pe banii lor, contra Instrumentului fundațional și, dacă nu-ți fac pe plac, să te scoli asupra lor cu pâri și denunțări! Doar însuși ministrul a scos pe Gheție din serviciu, iar concediații își mențin salariul, dar nu iau stipendii! Însuși decretul de denumire definitivă (23 mai 1888, nr. 499) zice apriat: <<Ți se asignează începând din 1 iunie 1888 salariul sistemizat pentru un profesor censurat, însă netrecut peste anii de probă, prin urmare încă neajuns în definitivat, cu 900 fl. >>. Articolul de lege XI ex 1885 dispune ca numai acei ani să se compute⁴ care s-au petrecut în serviciu fără întrerupere.

Este, deci, dovedit că d-l Gheție a fost de la începutul anului 1886 și până la finele lui iunie aceluiași an ajutor de profesor lângă d-l Barițiu; din 1 septembrie 1886 până la finele lui iunie 1887 substituit <<in spe>>⁵, din 1 iulie 1887 până în 1 iunie 1888 stipendiat, iar de atunci profesor supleant, angajat expres numai pa 10 ani. Nici unul din acești ani nu este compatibil.

Că d-l Gheție citește din aceleași acte cu totul altceva decât comisia și comitetul fondurilor, e explicabil. El a învățat a le citi de la Ciocan, la care se pot aplica vorbele lui Goethe despre astronomi:

Astronomii citesc din stele,

Ce înșși cred că-i scris în ele.

Imputarea că în trecut s-ar fi computat altora anii de serviciu altcum, nu este bazată și nu privește ad-

¹ Un om bătrân spune că Ciocan nu e grănicer nici după mamă, nici după tată. După mamă da, tatăl său însă a fost căprar în compania 12.

² Studenții grănicerii la universitatea din Cluj și Pesta au stipendii de câte 2-300 fl., lui Gheție i-au dat 400 fl. – poate că din „odiu și netoleranță” grănicerilor.

³ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul LVIII, 1895, nr. 166, pp. 2-3.

⁴ Scadă.

⁵ În speranță.

FRĂMÂNTĂRI ÎN CADRUL GIMNAZIULUI NĂSĂUDEAN LA SFÂRȘITUL SECOLULUI AL XIX-LEA

ministrația actuală; de-altmintealea nici în trecut nu s-a acordat nimănui decât ce i s-au asigurat de la început. D-lui Gheție i s-a asigurat salariul și nimic mai mult, nici decenal, nici cvartir. Instrumentul fundațional scrie apriat: <<Comitetul asigură tuturor învățătorilor definitivi de la institutele noastre enumerate mai sus (... și gimnaziu) dreptul de pensie și, după putință, și adausurile decenale>> (G – 6, pag. 33). <<După putință>>, va să zică, când permite starea fondului, adică când, după acoperirea cheltuielilor sistemizate, rămân bani întrecători. Așa s-a întâmplat că, în 22 septembrie 1890, comitetul a votat decenale profesorilor Maxim Pop, Dr. Paul Tanco, Dr. Ion Mălaiu și dr. Alexi care, însă, nu li s-au răspuns decât după mai mulți ani, fiindcă nu erau bani întrecători; dar pentru aceasta profesorii amintiți nu s-au plâns nimănui și nu s-a interpus pentru ei nici d-l Ciocan, nici d-l Gheție. Azi, când, mulțumită administrației, din mână în gură a lui Ciocan, fondul școlar are o datorie de 110.000 fl., Gheție, membru în comitet tot din mila lui Ciocan, pune grănicerilor revolverul în piept: <<Decenalul și cvartirul, ori existența!>>.

Repet, că d-l Gheție e totodată notarul conferințelor profesionale, cu o renumerație de 100 fl. mai mult pe an, prin urmare el are cu 100 fl. mai mult decât ceilalți profesori. În adevăr, e mult persecutat de odioșii grăniceri!

Cvartirul. Cine știe starea lucrului și apoi citește <<Întâmpinarea>> d-lui Gheție referitoare la cvartir, se întreabă mirat: <<cum se poate ca un cleric și profesor gimnazial să pălmuiască în așa chip adevărul?>>.

El afirmă: că Ciocan n-a putut să ocupe până acum cvartirul directorial¹, din cauză că nu a fost pus în stare de-a putea fi locuit de o familie; că Ciocan a conces mai multor profesori câte o odaie din acel cvartir fără să ceară cuiva vreo chirie; că comisia n-are drept să dispună asupra acestui cvartir, ci numai directorul gimnazial Ciocan; că cvartirul a fost dat lui Ciocan în seamă la finele lui iulie 1892.

Nu este drept că Ciocan n-ar fi ocupat cvartirul directorial din cauza indicată de Gheție. Întreb: de ce nu l-a pus în stare de locuit însuși Ciocan care, după clădirea gimnaziului, a mai stat în fruntea administrației peste cinci ani? Cu totul alta e cauza și adică: cine să poarte cheltuielile cu mobilarea și aranjarea locuinței peste tot, cheltuieli pe care Ciocan le calculase odată cam la 1.500 fl.? el nu le-ar purta bucuros din punga sa, iar fondul ajuns aproape de faliment din vina lui Ciocan, nu poate să le poarte și Ciocan nu cutează să le ceară. Aici e buba.

Nu e drept că Ciocan a conces unor profesori câte o odaie de locuit în gimnaziu. Ciocan n-are drept să dispună asupra edificiului gimnazial, căci doar nu din punga lui Ciocan s-a clădit gimnaziul. Dreptul de dispunere aparține administrației. Ciocan n-are să dispună nici chiar asupra cvartirului directorial. Ca director gimnazial el are voie să locuiască la cvartirul directorial; de nu locuiește, dispune asupra cvartirului administrația, în total sau în parte. Dar, în sfârșit, ce-i pasă lui Gheție, cine să dispună asupra edificiului gimnazial?

Adevărat că au locuit și alți profesori în cvartirul directorial, dar de azi pe mâine și sub împrejurări excepționale. Așa, de exemplu, a locuit profesorul gimnazial Ion Tanco, când potopul din 1891 distruse casa fondului ce o ținea în chirie; a locuit profesorul de muzică Fischer, când îi arse casa în care locuia cu chirie și nu putea să-și închirieze altă locuință în Năsăud pe timp scurt, fiindcă administrația fondurilor îi abzisese serviciul la gimnaziu, din lipsă de bani să-l plătească; au mai locuit catihetul gimnazial Iacob Pop și candidatul de profesor Haliță, veniți din nou la gimnaziu și numai până își vor găsi locuințe proprii. În cazurile acestea s-a săvârșit un caz de grație și umanitate. Toți însă au părăsit în curând gimnaziul; numai Gheție se ține și azi de gimnaziu ca scaiul de oaie - știe el pentru ce.

Cu el însă lucrul are tot altă față. În 1890, Gheție roagă comisia fondurilor, în scris, să-i permită a locui într-o odaie din cvartirul gimnazial pe lângă o chirie cuviincioasă. Comisia, repet: comisia fondurilor, bineînțeles, sub prezidiul lui Ciocan, încuviințează rugarea, pe lângă o chirie de 4 fl. pe lună (nr. 198). Astfel, între fond și Gheție s-a încheiat un fel de contract, cum există cu toți profesorii care țin în chirie case de-ale fondului. Gheție a și răspuns chiria, cât regulat, cât schiopătând, până în iulie 1892, când Ciocan, de capul său și fără știrea comisiei, l-a dispensat de la îndatorirea avută. Și Gheție are – cum să mă exprim numai? – are fruntea a scrie în <<Întâmpinare>> că nu de la comisie, ci de la Ciocan are cvartirul.

Nici aceasta nu e drept ce afirmă Gheție, că atunci, în iulie 1892, s-a dat lui Ciocan cvartirul în seamă. Însuși Ciocan scrie comisiei în 12 octombrie 1894 (așadar, cu mai bine de doi ani mai târziu): <<Să fie pus acel cvartir în stare de locuit și anume să se facă la el un cuptor de fiert și de copt, apoi să se îngrădească un ocol lângă grajd, iar apoi să mi se predea>>. Ba în 19 Mărțișor a. c. 1895, Ciocan înaintează comisiei o nouă scrisoare (nr. 213) în care cere alte întocmiri și îngrădiri, va să zică, nici în Mărțișor a. c. cvartirul nu l-a luat Ciocan în seamă și nu l-a luat până în ziua de astăzi. De aici bănuiala multora, că Ciocan nu ocupă cvartirul directorial ca

¹ La început planul de clădire nu prevedea locuință pentru director; ea s-a luat în plan în urma unui ordin special al ministrului de instrucție. Gurile rele vor a ști că însuși Ciocan și-ar fi comandat de sus acest favor, așa pe sub mână.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

să aibă chip de a șicana administrația și a face spese zadarnice fondului. Oamenii îl țin capabil și de asta¹.

Este o mare deosebire între modul de a vedea al lui Ciocan et comp. și al grănicerilor. Ciocan et comp. ar voi să se mănânce totul azi, iar urmașii de mâine vadă ei ce vor face. <<După noi potopul>>. Grănicerii, din contră, ar voi să trăiască și urmașii de mâine încă ca înaintașii lor de azi.

Ciocan et comp. încearcă în tot chipul a provoca ingerința străinului, tot cu scopul de a ajunge cât mai curând la salarii grase, ca la stat, la relut de cvartir de 240 fl. pe an, la cincinale și alte favoruri, de exemplu, să nu-i controleze nimeni și nimeni să nu-i întrebe de își fac datoria ori nu. <<A lucra puțin, a câștiga mult și a trăi bine>>, - excelentă deviză! Grănicerii se feresc de ingerința străină pentru că înseamnă pierirea instituțiilor noastre.

E ușor lui Ciocan et comp., că ei n-au contribuit cu nimic la formarea și conservarea fondurilor și averilor grănicerești. Grănicerii, însă, vor ca averile moștenite de la părinți să le poată și ei lăsa moștenire sfântă urmașilor lor de mâine.

Privitor, în fine, la păcatele ce se impută d-lui Gheție în corespondență, sub raportul conduitei, domnia-sa n-are curajul a le combate, ci le declară simplu de <<scornituri și mistificări răutăcioase, demne numai de un colporteur și denunțator mizerabil și ordinar>>. Ei bine, ca onorabilul public să se convingă că corespondența din Năsăud nu merită aceste epitete ale unui <<om de bună creștere>>, cu părere de rău mă văd silit a descrie pentru acum numai primul caz, cel mai ușor din păcatele ce i se impută d-lui Gheție în corespondență.

În 17 iunie 1891 trei profesori, între care și d-l Gheție, cu mai mulți școlari din clasa superioară merg în Berărie spre a-și petrece. Ca să facă nițică economie, ei nu iau berea de la ospătarul berăriei, ci o comandă direct de la berar, cu butoiul. Colea, spre înserate, Gheție cere ospătarului Gill lumină, căci începuse a se întuneca. Gill refuză, fie pentru că nu au luat berea de la el, sau temându-se că nu-și va căpăta plata luminii, căci tocmai pe atunci se porniseră asupra lui Gheție mai multe procese pentru datorii. Atunci Gheție prinde pe Gill de grumaz și-l gătuiește, de-l face vânat, trăgându-i: te omor! Soția lui Gill, speriată, fuge afară și începe a striga cât o lua gura: tului, tului, săriți oameni buni, că Gheție omoară pe Gill. Se adună copii, servitori, servitoare, școlari din toate clasele și fel de fel de public, ca la comedie. Un coleg al d-lui Gheție alergă la primar și-l conjură să intervină, că e rău. Primarul vine, se orientează și aflând că bravi storseseră deja șapte butoaie de bere, prima dispoziție i-a fost a opri pe berar să nu le mai dea bere, apoi a împrăștiat publicul.

Să nu se scape din vedere, de o parte, că Năsăudul e un sat abia de 2.500 locuitori, inclusiv școlărima, unde toate se aud, se povestesc, se schimonosesc; de altă parte, că Instrumentul fundațional, la pag. 32, cere profesorilor să aibă o viață morală și purtare modestă exemplară, atât față cu superiorii și fondatorii, cât și insuflătoare de respect față cu școlarii.

Celelalte păcate, ce se impută d-lui Gheție, sunt încă și mai grele; însă din considerațiuni către institut și corpul profesoral, nu le voi descoperi de astădată. Sunt însă bine notate și se va face uz de ele, când va sosi timpul.

De o fire și de o ființă cu d-l Gheție este și celălalt membru al colegiului profesoral, de proveniență negrănicerească. În viața lui el nu și-a impus nici o rezervă în purtare; este ca și când nu s-ar fi gândit niciodată, nici la sfințenia jurământului, nici la educația școlarilor, nici la reputația corpului profesoral, nici la numele gimnaziului.

<<Sunt caracteristice pentru ideile lui, mai ales două enunțuri ale sale: Noi, profesorii gimnaziului formăm pătura cea mai deasupra în societatea din Năsăud și trebuie să se întâmple ce vrem noi și cum vrem noi>>. Ce mai ambiție nobilă, a teroriza societatea, dar a nu se gândi la gimnaziu! A arătat el prin fapte ce vrea, căci la un caz de mare scandal public, la cererea bărbatului, a intervenit însuși ministrul de instrucție și numai Ciocan, cu bunele lui relații în sus, a făcut, ce a făcut și a scăpat pentru atunci prietenul intim, dar cu admonițiunea: <<și dacă încă o dată va dovedi purtarea nemorală... >> (és ha még egyszer bebizonyítja erkölcselen viselkedését..., nr. 37.293 și 41.485 ex 1889). Atunci a zis intimul: <<Până e Ion în fruntea treburilor, orice aș comite, nu mi se va întâmpla nimic!>>. Iacă exclusivismul ce-l cultivă acest grup, dintr-un odii personal nejustificat față de cei doi membri ai colegiului profesoral ce nu sunt de proveniență grănicerească care, primiți la noi, au jurat a da copiilor noștri o educație solidă, sănătoasă, a le forma caracterul moral.

Este de datoria comitetului fondurilor a face ordine, căci exemplele rele au început deja a infecta moravurile bune, iar elementele integre din corpul profesoral nu vor pregeta nici ele în ora a unsprezecea a sprijini intențiile comitetului și ale grănicerilor fondatori.

S-ajute Dumnezeu, căci mari sunt jertfele grănicerilor pentru gimnaziu!²”.

¹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul LVIII, 1895, nr. 167, p. 3.

² *Idem*, nr. 168, p. 3.

FAMILII DE PREOȚI GRECO-CATOLICI DIN ȚARA NĂSĂUDULUI (1700 – 1948)

- FAMILIA CANDALE DIN POIANA ILVEI -

DR. ELISABETA SCURTU¹

Această familie își are originea în localitatea Maieru, dar s-a așezat în Poiana Ilvei odată cu regularizarea comunei². Primul strămoș în localitate a fost Simeon Candale, căsătorit cu Catalina, care au crescut împreună șapte copii. Dintre aceștia, s-a remarcat spița neamului lui Ioan, căsătorit în 1793 cu Arsinica, fata preotului Vasile din Ilva Mare. Genealogia completă a acestei familii a fost prezentată de Ștefan Buzilă în monografia dedicată comunei Poiana.

Conform cercetărilor autorului amintit, Ioan Candale a avut opt copii, dintre care o parte au fost preoți sau au încheiat alianțe matrimoniale cu preoți sau familii de preoți. Șofronia s-a căsătorit în 1810 cu Anton Urechie a popii; Gavrilă, născut în 1800, a devenit preot, iar de viața bisericească a fost legat și Maței, născut în 1815, care a fost numit făt de către vicarul Macedon Pop. Din genealogia acestuia s-a evidențiat fiul său, Anchidim Candale, devenit preot în Bistrița-Bârgăului. S-a născut în 14 noiembrie 1855, după absolvirea gimnaziului din Năsăud și teologiei la Gherla a fost învățător în Poiană, iar după căsătoria cu Maria Dănilă Pop din Leșu a fost ordonat preot în Bistrița-Bârgăului. A fost numit viceprotopop onorar, dar a murit din păcate foarte tânăr.

Preotul Gavrilă Candale s-a căsătorit în 1821 cu Anișca Mărtuții Urechie, fiind preot moralist. În protocolul poruncilor din Sâmbiosif pe anul 1835, preciza ca notă biografică:

„Eu, parohul locului, m-am născut în anul 1802 și în 1808 am mers în Maier la școala românească și în anul 1813 am mers în Năsăud la școala nemțească și acolo am început a cătăni ca cătană 3 ani și 4 ani am fost frăitar și 2 ani candidat și apoi în anul 1827 m-am preoțit. Toată viața mea e de 33 de ani, cu cinste născut din părinți mireni grănițeri”³.

A ajuns preot în localitate după decesul preotului Petre Urechie, petrecut în 10 iulie 1826, începându-și slujirea din 1827 până în ziua de 5 octombrie 1848, când a fost răpus de holeră. A slujit și în Măgură de unde, în 27 martie 1839, din cauza mai multor probleme a fost înlăturat, iar parohia a fost încredințată lui Anton Mălai din Leșu⁴.

Dintre cei opt copii ai acestuia, Firoana, născută în 5 mai 1828, s-a căsătorit în 1846 cu preotul din Măgură, Iacob Siterița, la preoție urmându-i fiul Iacob Candale, născut în 29 noiembrie în 1834.

¹ Acest articol face parte din cartea recent apărută, intitulată *Familii de preoți greco-catolici din Țara Năsăudului 1700-1948*, Cluj-Napoca, Editura Mega, pp. 133-137. Mulțumim autoarei pentru bunăvoința arătată în publicarea acestui fragment din carte.

² Ștefan Buzilă, *Monografia comunei Sâmbiosif sau Poiana*, p. 88.

³ ANBN, fond *Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă*, registrul 908, filă nenumărată.

⁴ Ștefan Buzilă, *Documente bisericești*, în AS, nr. 18, Năsăud, 1936, pp. 402-403.

DR. ELISABETA SCURTU

Iacob Siterița din Măgura a ieșit în evidență în documentele Vicariatului, fiind implicat în mai multe certuri cu sătenii. Unul dintre conflicte l-a avut cu Sidor Costan. În urma investigației din august 1859 preotul a recunoscut că l-a vătămat pe sătean, rugându-se de iertare¹. Pe de altă parte, acuza vicarul că în timpul anchetei l-ar fi părtinit pe săteanul amintit. Desigur, după părerea sa, și pedeapsa aplicată (care consta în bani și zile de arest) era mult prea mare, iar multe din neajunsurile și sărăcia cu care se confrunta i se trăgeau cam tot de la... preoție:

„M-am dus la Blaj și am cheltuit acolo, împreună cu facerea hainelor preotești, 250 fl., am făcut casă, șura și grajd, am dat pentru acelea 400 fl., am dat porție pentru moșia mea pe 6 ani 240 fl. și pe lângă toate acestea mi-am cumpărat hainele de toate zilele și pe tot mi-a fost mai mare cheltuiala la casa, decât venitul meu din parohie și acum sunt de tot sărac. Acum toți oamenii se gata să iasă la plug și să-și gătească agonisita pe anul venitor și eu șed în arest și plătesc bani, și femeia mea acasă îi beteagă”².

Din cele 14 zile de arest, ar fi dorit să i se scadă măcar patru sau cinci, temându-se că va pierde perioada semănatului³. Din cauza firii problematice a slujitorului a avut de suferit, nu doar în relația sa cu credincioșii, ci și cu personalul bisericesc. În anul următor, a avut mari dispute cu dascălul din Măgura, problema lor ajungând înaintea Vicariatului, în 20 octombrie 1861⁴. Când acestea nici măcar nu erau pe sfârșite, a intrat în mai multe conflicte cu Demian Hangea, cantorul bisericii. În câteva rânduri preotul a acuzat că acesta nu-l ascultă și nu-l ajută în treburile bisericești, de pildă în purtarea corespondenței. Iacob Siterița dorea înlăturarea acestuia, concluzionând, într-una dintre scrisorile trimise pe această temă, că aștepta vremea când „(Cantorului, n.n) i-ar sări perinele de sub spate cum au sărit după fabulă perinele de sub spatele țiganului”⁵. Deși a avut mai multe neînțelegeri și cu credincioșii, iar uneori a dat dovadă de o purtare nepotrivită pentru statutul său, preotul Iacob Siterița a reușit să-și ducă slujirea până la capăt. A murit în 28 august 1896, la 71 de ani, și a fost înmormântat de preoții Ieronim Slăvoacă, Ștefan Buzilă și Zaharia Bulbuc⁶. Din păcate încă nu știm cu certitudine dacă a avut copii.

Preotul Iacob Candale, fiul preotului Gavrilă și cumnatul lui Iacob Siterița, a studiat trei ani la școala din sat, trei ani la cea normală din Năsăud, apoi, fiindcă parohia a rămas fără slujitor în urma decesului părintelui său, a fost ordonat ca preot moralist în 13 noiembrie 1853, prin episcopul Blajului Alexandru Sterca Șuluțiu. A fost instituit în 1 ianuarie 1854, slujind până în ziua de 15 septembrie 1890, când a decedat. A administrat în anumite perioade și parohiile din Leșu, Ilva Mică și Maieru.

Referitor la slujirea acestui preot din documente reiese că era apreciat de comunitate, deși în anumite momente relația sa cu credincioșii a avut de suferit datorită unor neînțelegeri iscate pe marginea veniturilor și beneficiilor parohiale. În 14 noiembrie 1861, în urma unor astfel de animozități, preotul Iacob Candale și-a cerut demisia din funcția de paroh al Sâniosifului, fiindcă sătenii îi cereau să plătească taxa de pășunare în imăș sau de întorsură⁷.

¹ ANBN, fond Vicariatul Rodnei, dosar 121, f. 46.

² *Ibidem*, dosar 134, ff. 17-18.

³ *Ibidem*.

⁴ *Ibidem*, dosar 147, f. 62.

⁵ *Ibidem*, dosar 317, f. 11.

⁶ ANBN, fond Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă, registrul 633, ff. 69-70.

⁷ Ștefan Buzilă, *Monografia comunei Sâniosif...*, p. 197.

FAMILIA CANDALE DIN POIANA ILVEI

Atitudinea sătenilor a atras mustrarea aspră a vicarului Grigore Moisil¹, dar demisia preotului n-a fost aprobată, problema soluționându-se în favoarea sa prin scutirea taxelor.

Episodul însă nu avea să se sfârșească așa de repede și așa simplu, credincioșii declarându-se indirect păcăliți de preot. În 2 decembrie 1861, au prezentat Vicariatului, întreaga situație care declanșase acea ruptură în comunitate. Într-o rânduială mai veche încheiată în 1848, anul morții preotului Gavrilă Candale, tatăl lui Iacob, s-a hotărât ca până la numirea unui alt preot, să slujească în calitate de administratori Ioan Hangea din Maieru, Anton Mălai din Leșu și Ioan Dumbravă din Ruși Munți. În anul 1854 comuna a avut „norocirea a căpăta, după rugarea văduvei doamnei preotese Ana Candale, pe fiul său și acum de față, domnul paroh Iacob Candale”², care s-a învoit atunci cu aceleași venituri pe care le-a avut și tatăl său. Pentru că s-a îngustat pășunea, judele comunal a hotărât ca sătenii care aveau animale, dar nu aveau imaș, să plătească o taxă, punându-se problema ca la aceste contribuții să fie supus și preotul satului, dar „comitetul cu învoirea întregii comune a hotărât a scuti, din voință și dragoste către un părinte sufletesc, pe domnul paroh local pentru marha dumisale 6 boi, 5 vaci, 9 cai, 100 de oi de supusă și orice fel de aruncături comunale, numai să binevoiască domnul paroh la contribuția muntelui”³. Chiar și de la această contribuție sătenii erau hotărâți să-l scutească pe anii trecuți, doar ca să le fie în continuare preot. Evident, aflat în avantaj, preotul a știut să negocieze la sânge ca să-și obțină toate scutirile comunale, în schimbul rămânerii sale în localitate.

Preotul Iacob Candale s-a căsătorit, în 3 octombrie 1853, cu Firoana Ursa din Măgură⁴ și a avut două fete. Maria, născută în 20 octombrie 1854, s-a căsătorit cu preotul Petru Vertic din Mocod, iar Elisabeta, născută în 1858, a decedat în același an. Mariajul familiei Candale a fost curmat brusc prin moartea preotesei la doar 28 de ani, în 10 aprilie 1864, fiind răpusă de hetică⁵. Rămas văduv de tânăr, în primăvara anului 1869, a fost surprins într-o postură deranjantă pentru demnitatea sa. În 5 martie anul amintit, cantorul din Sângeorz a înștiințat Vicariatul că preotul din Poiana a fost văzut petrecând la o nuntă alături de o femeie care era considerată concubina slujitorului⁶. Desigur că preotul a fost tras la socoteală având de dat explicații, iar acuze asemănătoare i-au mai fost aduse de-a lungul anilor, acestea fiind prezentate într-un capitol anterior.

În 28 noiembrie 1869, o parte din credincioșii din Ilva Mică au cerut ca Iacob Candale să fie numit „preot stabil” în comuna lor, angajându-se să-i acorde toate beneficiile⁷, cerere repetată și în 20 decembrie de oficiul comunal din localitate⁸. Preotul a fost de acord, dar nu înainte ca sătenii să-și ia angajamentul că îl vor primi împreună cu vitele sale pe hotarul și munții comunali, dar fără taxă (învățase ceva din experiența din Sâniosif), că vor plăti contribuția anuală pentru porția canonică, vor repara edificiile parohiale după dorința preotului și îl vor scuti de la orice dare sau „spese” comunale⁹. Nu insistăm mai mult asupra acestor aspecte, pentru că sunt detalii pe care le-am mai amintit în cuprinsul cărții, ci revenim

¹*Ibidem*.

²ANBN, fond *Vicariatul Rodnei*, dosar 147, ff. 78-79.

³*Ibidem*, ff. 78-79.

⁴ANBN, fond *Colecția registrelor parohiale greco-catolice de stare civilă*, registrul 632, f. 32.

⁵*Ibidem*, registrul 635, f. 24.

⁶*Ibidem*, fond *Vicariatul Rodnei*, dosar 255, f. 35.

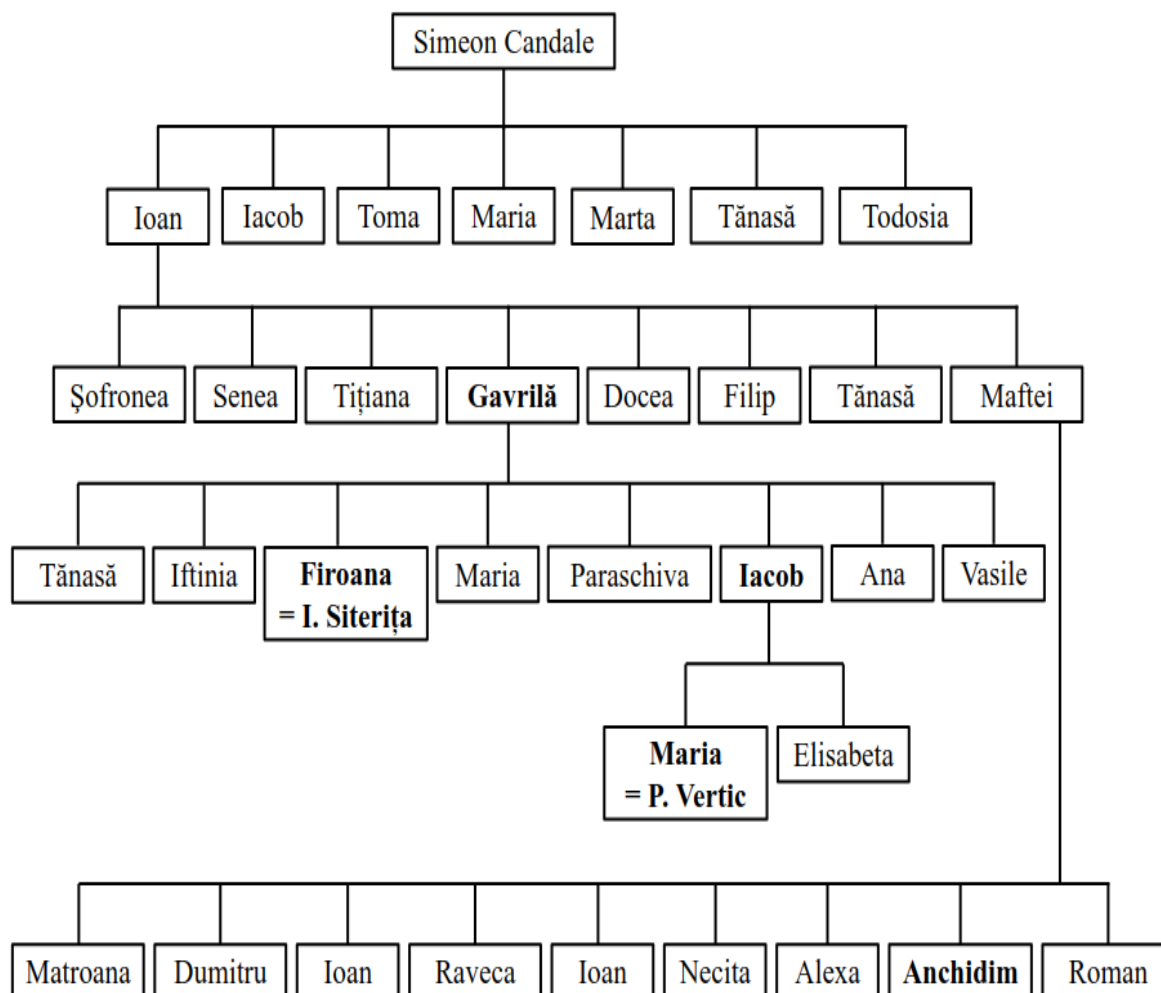
⁷*Ibidem*, f. 119.

⁸*Ibidem*, f. 118 v-r.

⁹*Ibidem*, f. 121.

DR. ELISABETA SCURTU

asupra legăturilor de familie. Deși în familia preotului Candale nu s-a născut și un băiat care să-i ducă numele mai departe, singura fiică în viață, Maria, a fost căsătorită cu Petru Vertic, preot și fiu de preot, despre a cărei familie și urmași am vorbit în subcapitolul dedicat preoților Vertic din Mocod.

Schița genealogică a familiei Candale din Poiana Ilvei

LOCUITORI DIN COMUNA REBRA PARTICIPANȚI LA PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

ALEXANDRU DĂRĂBAN¹

TABLOU NOMINAL

cu locuitorii români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial
între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

Nr. curent	Numele și prenumele	Născut în comuna	Ocupațiunea civilă	Gradul avut la miliție	A fost decorat cu medalia	A luat parte la mișcările impuse de război			
						Chemat fiind			A fost refugiat
						La partea activă, ca soldat pe front	La partea secundară, pentru servicii auxiliare sau mobilizat pe loc	Pentru a fi arestat sau internat	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Dumitru Găvriloie	Rebra	plugar	soldat	-	X	-	-	-
2	Ironim Găvriloie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
3	Macidon Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

¹ Arhivele Naționale Sibiu, *Fond Astra - Tablou nominal despre locuitorii români care au luat parte la războiul din anii 1914-1918, județul Năsăud, comuna Parva*, ff. 192-194 (f.-v.) și f. 195 (f.). Despre aceste documente din Fondul Astra au mai scris: Andreea Dăncilă Ineoan, *Investigând Primul Război Mondial din perspectiva unei anchete interbelice*, în „Astra Sabesiensis”, Sebeș, 2016, nr. 2, pp. 193-202; Ioan Popa, Laurențiu Toma, Tetiana Popa, *Românii din comitatele Sălaj, Sibiu și Solnoc-Dăbâca în Primul Război Mondial*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 323 p.; Tetiana Popa, Laurențiu Toma, Victor Sibianu, Rafael Țichindeleanu (coordonator Ioan Popa), *Românii din comitatele Bistrița-Năsăud, Ciuc, Mureș-Turda, Odorhei, Târnava Mare, Târnava Mică, Trei Scaune și Turda Arieș*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2019, 566 p.; Alexandru Bucur, Vasile Mărculeț, *Participarea românilor din fostul județ Timiș-Torontal la Primul Război Mondial*, în „Revista Bistriței”, Cluj-Napoca, Editura Accent, XXXIII/2019, pp. 101-123.

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

4	Ștefan Rus	Rebra Mare	plugar	caporal	Bronz	X	-	-	-
5	Niculai Danciu	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
6	Ștefan Suci	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
7	Niculai Lacatiș	idem	fierar	soldat	-	X	-	-	-
8	Costan Capotă	idem	plugar	idem	-	X	-	-	-
9	Ioan Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
10	George Fetinca	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
11	Ștefan Capotă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
12	Iacob Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
13	Ironim Danci	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
14	Victor Băieș	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
15	Victor Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
16	Ironim Slobodă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
17	Manoilă Danciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
18	Ioan Danciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
19	Arsente Bârte	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
20	Onisim Danciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
21	Ioan Danciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
22	Toma Gavriloi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
23	Petre Boitoș	idem	idem	sergent	-	X	-	-	-
24	Nicodim Rus	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
25	George Suci	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 1						25	-	-	-
26	Vasile Rus T.	Rebra Mare	plugar	caporal	Bronz	X	-	-	-
27	Vasile Rus P.	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
28	Manoilă Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
29	Nicolai Crimu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
30	Timoftei Crimu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
31	Leon Crimu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
32	Grigore Vartolomei	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
33	Ioan Bumbu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
34	Grigore Bumbu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
35	Vasile Rus P.	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
36	Vasile Micle	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
37	Toader Bumbu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
38	Ioan Scurtu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
39	Leon Caci	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
40	Onisim Bârte	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
41	Dumitru Andrei	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
42	Ioan Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
43	Simion Cozac	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

44	Iosif Sălăgean	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
45	Toader Gabor	Vărarea	idem	idem	-	X	-	-	-
46	Nistor Cocoș	Budacul român	idem	idem	-	X	-	-	-
47	Traian Scridon	Rebra Mare	idem	caporal	-	X	-	-	-
48	Simion Hoha	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
49	Ilie Vartolomei	Rebra Mare	idem	soldat	-	X	-	-	-
50	George Tăutu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
51	George Gavriloiu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
52	Ironim Pop	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
53	Onisim Pop	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
54	Gedeon Scurtu	Parva	idem	idem	-	X	-	-	-
55	Niculai Alexandru	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 1+2						54	1	-	-
56	Ioan Alexandru	Rebra Mare	plugar	soldat	-	-	X	-	-
57	Anchidim Suciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
58	Costan Bochiș	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
59	Firidon Bochiș	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
60	Iacob Isip	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
61	Ioan Tăutu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
62	Victor Scridon	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
63	Toader Rus	Parva	idem	caporal	-	X	-	-	-
64	Toader Nedelea	Rebra Mare	idem	soldat	-	X	-	-	-
65	Vasile Mare	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
66	Ioan Filip	idem	idem	caporal	Bronz	X	-	-	-
67	Dumitru Eremia	Rebrișoara	Învățător	soldat	-	-	X	-	-
68	George Imbrone	Rebra Mare	plugar	soldat	-	X	-	-	-
69	Dumitru Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
70	Ariton Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
71	Ștefan Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
72	Ioan Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
73	Iacob Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
74	Ștefan Sângeorzan	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
75	Nicodim Bârte	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
76	Dumitru Bârte	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
77	George Bârte	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
78	Dumitru Bârte	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
79	Gavrilă Bârte	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
80	Ironim Bârte	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 2+3						77	3	-	-
81	Vasile Călini	Rebra Mare	plugar	soldat	-	X	-	-	-
82	Onisim Suciu	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

83	Ioan Ciocan	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
84	Ilie Ani	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
85	Silvestru Ciocan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
86	Ironim Ciocan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
87	Ioan Bor	Sebeșul de Sus	idem	idem	-	X	-	-	-
88	Ștefan Burdea	Rebra Mare	idem	idem	Bronz	X	-	-	-
89	Ioan Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
90	Ioan Pop	Parva	idem	idem	-	X	-	-	-
91	Victor Danciu	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
92	George Gavriloe	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
93	Leon Isip	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
94	Onisim Găvriloae	idem	idem	idem	Argint clasa a II-a	X	-	-	-
95	Manoilă Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
96	Leon Burduhoas	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
97	Ștefan Bochiș	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
98	Ioan Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
99	Petre Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
100	Toma Prislopan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
101	Tănasă Burdea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
102	Luca Macavei	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
103	Ioan Naroș	Feldru	idem	idem	-	X	-	-	-
104	Maștei Capotă	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
105	Manoilă Isip	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
106	Miron Pop	Parva	idem	idem	-	X	-	-	-
107	Dumitru Isip	Rebra Mare	plugar	soldat	-	X	-	-	-
108	Ironim Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
109	Anchidim Sărmeșan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
110	Silivan Vartolomei	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 3+4						107	3	-	-
111	Iosif Capotă	Rebra Mare	plugar	soldat	-	X	-	-	-
112	Nicolai Danciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
113	Ironim Nathi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
114	Nicolai Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
115	Onisim Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
116	Vasile Fetinca	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
117	Ioan Tocore (?)	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
118	Macidon Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
119	Nicodim Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
120	Macidon Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
121	Niculai Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

122	Ioan Danciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
123	Ioan Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
124	Iacob Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
125	Ironim Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
126	Ironim Danciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
127	Anchidim Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
128	Macidon Gavriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
129	Solomon Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
130	Ironim Beleu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
131	Ioan Suci	idem	idem	idem	-	-	-	-	-
132	Petre Capotă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
133	Ironim Vasiloe	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
134	Ștefan Cherteș	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
135	Dumitru Nathi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 4+5						131	4	-	-
136	Cosma Pop	Salva	plugar	soldat	-	X	-	-	-
137	Moisa Ignat	Măgură	idem	idem	-	X	-	-	-
138	Dumitru Rus	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
139	Silivan Ignat	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
140	Grasin Flore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
141	Gavrilă Flore	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
142	Ioan Jarda	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
143	Manoilă Zăgrean	Rebra mare	idem	idem	-	X	-	-	-
144	Ignat Pinca	Salva	idem	idem	-	X	-	-	-
145	Ioan Savu	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
146	Ilie Savu	Rebra Mare	plugar	soldat	-	X	-	-	-
147	Manoilă Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
148	Ioan Savu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
149	Vasile Georgiță	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
150	Leon Timiș	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
151	Dumitru Capotă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
152	Ștefan Isip	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
153	Mihail Moloca	Rodna	idem	idem	-	X	-	-	-
154	Alexa Luci	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
155	Dumitru Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
156	Ironim Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
157	Iacob Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
158	Onisim Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
159	Gavrilă Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
160	Ioan Andrei	Parva	idem	idem	-	X	-	-	-
161	Gavrilă Mare	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

162	Ioan Pop	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
163	George Zaharie	Rebra mare	idem	idem	-	X	-	-	-
164	Ioan Pavelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
165	Macidon Roș	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 5+6						160	5	-	-
166	Ariton Capotă	Rebra Mare	plugar	soldat	-	X	-	-	-
167	Ștefan Neamți	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
168	Ioan Grozav	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
169	Iacob Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
170	Clement Bârte	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
171	Pavel Bârte	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
172	Ioan Nathi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
173	Leon Suciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
174	Onisim Suciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
175	Traian Suciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
176	Ioan Bârte	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
177	Vasile Nathi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
178	Ioan Nathi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
179	Macidon Georgiță	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
180	Niculai Nedelea	idem	idem	sergent	Argint clasa a II-a	X	-	-	-
181	Ioan Georgiță	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
182	Dumitru Georgiță	idem	idem	idem	Bronz	X	-	-	-
183	Macidon Moldovan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
184	Vasile Tăut	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
185	Maxim Greab	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
186	Pavel Mare	Rebra Mare	plugar	soldat	-	X	-	-	-
187	Vasile Mare	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
188	Grasin Mare	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
189	Ioan Oul	Măgura	idem	idem	-	X	-	-	-
190	Ioan Jija	Rebra mare	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 6+7						185	5	-	-
191	Ioan Perța	Lăpușul Românesc	plugar	soldat	-	-	X	-	-
192	George Rus	Rebra Mare	idem	idem	-	-	X	-	-
193	Ioan Toader	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
194	Vasile Grozav	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
195	Gavrilă Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
196	Grigore Mare	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
197	Ioan Grozav	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
198	Nicodim Pop	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
199	Dumitru Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

200	Pompei Bârte	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
201	Condrate Petruți	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
202	Ioan Prădan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
203	Ioan Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
204	Ștefan Nedelea	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
205	Petre Pintelei	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
206	Ironim Pintelei	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
207	Leon Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
208	Nistor Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
209	Ioan Grec	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
210	George Grec	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
211	Dumitru Perța	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
212	Ioan Georgiță	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
213	Pompei Scurtu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
214	Ilie Găvriloae	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
215	Gavrilă Damian	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
216	Iacob Capotă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
217	Grigore Cherteș	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
218	Grasin Nathi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
219	Dumitru Capotă	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
220	Iacob Iugan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 7+8						211	9	-	-
221	George Danciu	Rebra Mare	plugar	soldat	-	X	-	-	-
222	Ilie Danciu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
223	Dumitru Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
224	Vasile Țeran	Rebrișoara	idem	sergent	Argint I	X	-	-	-
225	Teofil Mărcoie	Rebra Mare	plugar	soldat	-	X	-	-	-
226	Ilie Luci	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
227	Gavrilă Mărcoie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
228	Ioan Mărcoie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
229	Anchidim Nathi	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
230	Vasile Nathi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
231	Ioan Nathi	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
232	Ioan Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
233	Niculai Rus	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
234	Ilie Rus	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
235	Simion Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
236	Dumitru Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
237	Ioan Scurtu	idem	idem	caporal	-	X	-	-	-
238	Vasile Rus	idem	idem	soldat	-	X	-	-	-
239	Ilie Mihăilă	Sângeorzul Român	idem	idem	-	X	-	-	-

Tablou nominal cu locuitorii români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 ca parte activă, ca soldați pe front și cei decorați

240	Ioan Costan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
241	Onisim Isip	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
242	Pantilimon Isip	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
243	Ironim Rus	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
244	George Ivașcu	Borșa	fierar	idem	-	-	X	-	-
245	Niculai Georgiță	Rebra Mare	plugar	idem	-	-	X	-	-
246	Ioan Scurtu	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
247	Ștefan Imbroie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
248	Niculai Moldovan	Parva	idem	idem	-	X	-	-	-
249	Petre Bochiș	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
250	Larion Cozan	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 8+9						238	12	-	-
251	Alexa Podobea	Runc	fierar	soldat	-	X	-	-	-
252	Iuliu Oproae	Toplița	plugar	idem	-	-	X	-	-
253	Timoftei Sităriți	Măgură	idem	idem	-	X	-	-	-
254	Ioan Ignat	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
255	Ioan Rus T.	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
256	Victor Băieș	Rebrișoara	idem	idem	-	X	-	-	-
257	Ioan Dan	Negrilești	idem	idem	-	X	-	-	-
258	Flore Rus	Rebra Mare	idem	idem	-	X	-	-	-
259	Zaharie Gavriloiie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
260	Arsente Găvriloie	idem	idem	idem	-	X	-	-	-
261	Grasin Galea	Negrilești	idem	idem	-	X	-	-	-
262	Costan Danciu	Rebra Mare	idem	idem	-	-	X	-	-
263	Ștefan Floare	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
264	Petre Floare	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
265	George Nathi	Rebra Mare	plugar	soldat	-	-	X	-	-
266	Costan Nathi	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
267	Macidon Danciu	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
268	Petre Iovu	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
269	Teofil Mare	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
270	Maței Rus	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
271	Iosif Timiș	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
272	David Rus	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
273	Niculai Bochiș	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
274	Iacob Scurtu	idem	idem	idem	-	-	X	-	-
TOTAL PAGINA 9+10						248	26	-	-
TOTAL GENERAL						274			

Rebra Mare 10 ianuarie 1922.

Constantin Suciu - secretar cercual, Teofil Rotariu - preot greco-catolic, George Rus – primar, Dumitru Eremeiu - învățător și Iacob Isip – plugar.

TABLOU NOMINAL

cu soarta locuitorilor români din Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii
1914-1918 și urmările sale

Nr. crt.	Numele și prenumele	Soarta îndurată în timpul războiului						În urma decedatului sau dispărutului a rămas		Observare
		Mort pe câmpul de luptă	Mort în temniță, în pîrbejie, în spital, în urma bolilor sau rănilor	S-a reîntors acasă			Dispărut	Văduvă	Numărul orfanilor	
				Ca invalid	Rănit, bolnav, însă în prezent e sănătos	Deplin sănătos				
1	2	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1	Dumitru Găvriloie	-	-	-	-	-	X	-	-	-
2	Ironim Găvriloie	-	-	-	-	-	X	-	-	-
3	Macidon Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
4	Ștefan Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
5	Niculai Danciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
6	Ștefan Suciu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
7	Niculai Lacatiș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
8	Costan Capotă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
9	Ioan Nedelea	-	-	-	X	-	-	-	-	-
10	George Fetinca	-	-	-	-	X		-	-	-
11	Ștefan Capotă	-	-	-	-	X		-	-	-
12	Iacob Rus	-	-	-	-	X		-	-	-
13	Ironim Danci	-	-	-	-	X		-	-	-
14	Victor Băieș	-	-	X	-	-	-	-	-	-
15	Victor Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
16	Ironim Slobodă	-	-	-	-	X	-	-		-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

17	Manoilă Danciu	X	-	-	-	-	-	1	2	-
18	Ioan Danciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
19	Arsente Bârte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
20	Onisim Danciu	-	-	-	-	-	X	-	-	-
21	Ioan Danciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
22	Toma Gavriloiu	-	-	-	-	-	X	1	2	-
23	Petre Boitoș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
24	Nicodim Rus	-	-	-	X	-	-	-	-	-
25	George Suciu	X	-	-	-	-	-	1	1	-
TOTAL PAGINA 1		2	-	1	3	15	4	3	5	-
26	Vasile Rus T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
27	Vasile Rus P.	-	-	-	-	-	X	-	-	-
28	Manoilă Rus	-	X	-	-	X	-	-	-	-
29	Nicolai Crimu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
30	Timoftei Crimu	-	-	X	-	-	-	-	-	-
31	Leon Crimu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
32	Grigore Vartolomei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
33	Ioan Bumbu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
34	Grigore Bumbu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
35	Vasile Rus P.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
36	Vasile Micle	-	-	-	-	X	-	-	-	-
37	Toader Bumbu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
38	Ioan Scurtu	-	-	-	-	-	X	1	3	-
39	Leon Cacioc (?)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
40	Onisim Bârte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
41	Dumitru Andrei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
42	Vasile Rus T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
43	Vasile Rus P.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
44	Iosif Sălăgean	-	-	-	-	X	-	-	-	-
45	Toader Gabor	-	-	-	-	X	-	-	-	-
46	Nistor Cociș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
47	Traian Scridon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
48	Simion Hoha	-	-	-	-	X	-	-	-	-
49	Ilie Vartolomei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
50	George Tăutu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
51	George Gavriloiu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
52	Ironim Pop	-	-	-	-	X	-	-	-	-
53	Onisim Pop	-	-	-	-	X	-	-	-	-
54	Gedeon Scurtu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
55	Niculai Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 1+2		2	1	2	3	41	6	4	8	
56	Ioan Alexandru	-	-	-	-	X	-	-	-	-
57	Anchidim Suciu	-	X	-	-	-	-	-	-	-
58	Costan Bochiș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
59	Firidon Bochiș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
60	Iacob Isip	-	-	-	X	-	-	-	-	-
61	Ioan Tăutu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
62	Victor Scridon	-	-	-	-	X	-	-	-	-
63	Toader Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

64	Toader Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
65	Vasile Mare	-	-	-	-	-	X	1	4	-
66	Ioan Filip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
67	Dumitru Eremia	-	-	-	-	X	-	-	-	-
68	George Imbrone	-	-	-	-	X	-	-	-	-
69	Dumitru Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
70	Ariton Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
71	Ștefan Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
72	Ioan Nedelea	X	-	-	-	-	-	1	1	-
73	Iacob Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
74	Ștefan Sângeorzan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
75	Nicodim Bârte	X	-	-	-	-	-	1	-	-
76	Dumitru Bârte	-	X	-	-	-	-	-	-	-
77	George Bârte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
78	Dumitru Bârte	-	-	-	-	-	X	-	-	-
79	Gavrilă Bârte	-	-	X	-	-	-	-	-	-
80	Ironim Bârte	-	-	-	X	-	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 2+3		4	3	3	5	57	8	7	13	
81	Vasile Călini	-	-	X	-	-	-	-	-	-
82	Onisim Suciu	X	-	-	-	-	-	1	4	-
83	Ioan Ciocan	-	-	-	-	-	X	-	-	-
84	Ilie Ani	-	-	-	-	-	X	-	-	-
85	Silvestru Ciocan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
86	Ironim Ciocan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
87	Ioan Bor	-	-	-	X	-	-	-	-	-
88	Ștefan Burdea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
89	Ioan Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
90	Ioan Pop	-	-	-	-	X	-	-	-	-
91	Victor Danciu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
92	George Gavriloe	-	-	-	-	X	-	-	-	-
93	Leon Isip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
94	Onisim Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
95	Manoilă Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
96	Leon Burduhoas	-	-	-	-	X	-	-	-	-
97	Ștefan Bochiș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
98	Ioan Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
99	Petre Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
100	Toma Prislopan	-	-	-	-	-	X	-	-	-
101	Tănasă Burdea	-	-	-	X	-	-	-	-	-
102	Luca Macavei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
103	Ioan Naroș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
104	Maștei Capotă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
105	Manoilă Isip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
106	Miron Pop	-	-	-	-	X	-	-	-	-
107	Dumitru Isip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
108	Ironim Găvriloae	-	-	-	X	-	-	-	-	-
109	Anchidim Sărmeșan	X	-	-	-	-	-	-	-	-
110	Silivan Vartolomei	-	-	X	-	-	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 3+4		6	3	5	9	76	11	8	17	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

111	Iosif Capotă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
112	Nicolai Danciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
113	Ironim Nathi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
114	Nicolai Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
115	Onisim Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
116	Vasile Fetinca	-	-	-	-	X	-	-	-	-
117	Ioan Tocore (?)	-	-	-	-	X	-	-	-	-
118	Macidon Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
119	Nicodim Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
120	Macidon Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
121	Niculai Nedelea	-	-	-	X	-	-	-	-	-
122	Ioan Danciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
123	Ioan Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
124	Iacob Nedelea	-	-	-	-	-	X	-	-	-
125	Ironim Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
126	Ironim Danciu	-	-	-	-	-	X	-	-	-
127	Anchidim Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
128	Macidon Gavriiloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
129	Solomon Găvriloae	-	-	-	X	-	-	-	-	-
130	Ironim Beleu	-	-	-	-	-	X	-	-	-
131	Ioan Suciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
132	Petre Capotă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
133	Ironim Vasiloe	-	-	-	-	X	-	-	-	-
134	Ștefan Cherteș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
135	Dumitru Nathi	-	-	-	-	-	X	-	-	-
TOTAL PAGINA 4+5		6	3	5	12	94	15	8	17	-
136	Cosma Pop	-	-	-	-	X	-	-	-	-
137	Moisa Ignat	-	-	-	-	X	-	-	-	-
138	Dumitru Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
139	Silivan Ignat	-	-	-	-	X	-	-	-	-
140	Grasin Flore	-	-	-	-	X	-	-	-	-
141	Gavrilă Flore	-	-	-	-	-	X	-	-	-
142	Ioan Jarda	-	-	-	-	X	-	-	-	-
143	Manoilă Zăgrean	-	-	-	-	X	-	-	-	-
144	Ignat Pinca	-	-	-	-	X	-	-	-	-
145	Ioan Savu	X	-	-	-	-	-	1	2	-
146	Ilie Savu	-	-	-	-	-	X	-	-	-
147	Manoilă Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
148	Ioan Savu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
149	Vasile Georgiță	X	-	-	-	-	-	1	3	-
150	Leon Timiș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
151	Dumitru Capotă	-	-	-	X	-	-	-	-	-
152	Ștefan Isip	-	-	-	-	-	X	-	-	-
153	Mihail Moloca	-	-	X	-	-	-	-	-	-
154	Alexa Luci	-	-	-	-	X	-	-	-	-
155	Dumitru Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
156	Ironim Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
157	Iacob Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
158	Onisim Nedelea	X	-	-	-	-	-	1	4	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

159	Gavrilă Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
160	Ioan Andrei	-	-	-	-	X	-	-	-	-
161	Gavrilă Mare	-	-	X	-	-	-	-	-	-
162	Ioan Pop	-	-	-	-	X	-	-	-	-
163	George Zaharie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
164	Ioan Pavelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
165	Macidon Roș	-	-	-	-	-	X	-	-	-
	TOTAL PAGINA 5+6	9	3	7	13	114	19	12	26	-
166	Ariton Capotă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
167	Ștefan Neamți	-	-	-	-	X	-	-	-	-
168	Ioan Grozav	-	-	-	-	X	-	-	-	-
169	Iacob Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
170	Clement Bârte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
171	Pavel Bârte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
172	Ioan Nathi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
173	Leon Suciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
174	Onisim Suciu	-	-	-	-	-	X	-	-	-
175	Traian Suciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
176	Ioan Bârte	-	-	X	-	-	-	-	-	-
177	Vasile Nathi	X	-	-	-	-	-	-	-	-
178	Ioan Nathi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
179	Macidon Georgiță	-	-	-	X	-	-	-	-	-
180	Niculai Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
181	Ioan Georgiță	-	-	-	-	-	X	-	-	-
182	Dumitru Georgiță	-	-	X	-	-	-	-	-	-
183	Macidon Moldovan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
184	Vasile Tăut	-	-	-	-	X	-	-	-	-
185	Maxim Greab	-	-	-	-	X	-	-	-	-
186	Pavel Mare	-	-	-	-	-	X	-	-	-
187	Vasile Mare	-	-	-	-	-	X	-	-	-
188	Grasin Mare	-	-	-	-	X	-	-	-	-
189	Ioan Oul	-	-	-	-	X	-	-	-	-
190	Ioan Jița	X	-	-	-	-	-	-	-	-
	TOTAL PAGINA 6+7	11	3	9	14	130	23	12	26	-
191	Ioan Perța	-	-	-	-	X	-	-	-	-
192	George Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
193	Ioan Toader	-	-	-	-	X	-	-	-	-
194	Vasile Grozav	-	-	-	-	-	X	-	-	-
195	Gavrilă Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
196	Grigore Mare	-	-	-	-	X	-	-	-	-
197	Ioan Grozav	X	-	-	-	-	-	1	4	-
198	Nicodim Pop	-	-	-	-	X	-	-	-	-
199	Dumitru Nedelea	-	-	X	-	-	-	-	-	-
200	Pompei Bârte	-	-	-	-	X	-	-	-	-
201	Condrate Petruți	-	-	X	-	-	-	-	-	-
202	Ioan Prădan	-	-	X	-	-	-	-	-	-
203	Ioan Nedelea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
204	Ștefan Nedelea	-	-	-	-	-	X	-	-	-
205	Petre Pintelei	-	-	-	X	-	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

206	Ironim Pintelei	-	-	-	-	-	X	-	-	-
207	Leon Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
208	Nistor Găvriloae	-	-	-	-	X	-	-	-	-
209	Ioan Grec	-	-	-	-	X	-	-	-	-
210	George Grec	-	-	-	-	X	-	-	-	-
211	Dumitru Peța	-	-	-	-	X	-	-	-	-
212	Ioan Georgiță	-	-	-	-	X	-	-	-	-
213	Pompei Scurtu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
214	Ilie Găvriloae	-	-	-	-	-	X	-	-	-
215	Gavrilă Damian	-	-	-	X	-	-	-	-	-
216	Iacob Capotă	X	-	-	-	-	-	1	1	-
217	Grigore Cherteș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
218	Grasin Nathi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
219	Dumitru Capotă	X	-	-	-	-	-	1	2	-
220	Iacob Iugan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 7+8		14	3	12	16	148	27	15	33	-
221	George Danciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
222	Ilie Danciu	X	-	-	-	-	-	-	-	-
223	Dumitru Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
224	Vasile Teran	-	-	X	-	-	-	-	-	-
225	Teofil Mărcoie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
226	Ilie Luci	-	-	-	-	X	-	-	-	-
227	Gavrilă Mărcoie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
228	Ioan Mărcoie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
229	Anchidim Nathi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
230	Vasile Nathi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
231	Ioan Nathi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
232	Ioan Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
233	Niculai Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
234	Ilie Rus	X	-	-	-	-	-	1	2	-
235	Simion Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
236	Dumitru Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
237	Ioan Scurtu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
238	Vasile Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
239	Ilie Mihăilă	-	-	-	-	X	-	-	-	-
240	Ioan Costan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
241	Onisim Isip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
242	Pantilimon Isip	-	-	-	-	X	-	-	-	-
243	Ironim Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
244	George Ivașcu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
245	Niculai Georgiță	-	-	-	-	X	-	-	-	-
246	Ioan Scurtu	-	-	-	X	-	-	-	-	-
247	Ștefan Imbroie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
248	Niculai Moldovan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
249	Petre Bochiș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
250	Larion Cozan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 8+9		16	3	13	17	174	27	16	35	-
251	Alexa Podobe	-	-	X	-	-	-	-	-	-
252	Iuliu Oproae	-	-	-	-	X	-	-	-	-

Tablou nominal cu soarta locuitorilor români din comuna Rebra care au luat parte la Primul Război Mondial între anii 1914-1918 și urmările sale

253	Timoftei Sităriți	-	-	-	-	X	-	-	-	-
254	Ioan Ignat	-	-	-	-	X	-	-	-	-
255	Ioan Rus T.	-	-	-	-	X	-	-	-	-
256	Victor Băieș	-	-	X	-	-	-	-	-	-
257	Ioan Dan	-	-	-	-	X	-	-	-	-
258	Flore Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
259	Zaharie Gavriloiu	X	-	-	-	-	-	1	2	-
260	Arsente Găvriloie	-	-	-	-	X	-	-	-	-
261	Grasin Galea	-	-	-	-	X	-	-	-	-
262	Costan Danciu	-	-	-	-	-	X	-	-	-
263	Ștefan Floare	-	-	-	-	X	-	-	-	-
264	Petre Floare	-	-	-	-	X	-	-	-	-
265	George Nathi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
266	Costan Nathi	-	-	-	-	X	-	-	-	-
267	Macidon Danciu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
268	Petre Iovu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
269	Teofil Mare	-	-	-	-	X	-	-	-	-
270	Maței Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
271	Iosif Timiș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
272	David Rus	-	-	-	-	X	-	-	-	-
273	Niculai Bochiș	-	-	-	-	X	-	-	-	-
274	Iacob Scurtu	-	-	-	-	X	-	-	-	-
TOTAL PAGINA 9+10		17	3	15	17	194	28	17	37	-
TOTAL GENERAL		274						17	37	-

TABLOU CU LOCUITORII DIN REBRA DECORAȚI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL

Nr. crt.	Numele și prenumele	Ocupația	Gradul	Decorațiile Medaliiile			
				Argint I	Argint II	Bronz	Crucea Carol
1	Ștefan Rus	plugar	caporal	-	-	da	-
2	Vasile Rus T.	idem	idem	-	-	da	-
3	Ioan Filip	idem	idem	-	-	da	-
4	Ștefan Burdea	idem	soldat	-	-	da	-
5	Onisim Găvriloae	idem	idem	-	da	-	-
6	Niculai Nedelea	idem	sergent	-	da	-	-
7	Dumitru Georgiță	idem	soldat	-	-	da	-
8	Vasile Țeran	idem	sergent	da	-	-	-
TOTAL				1	2	5	-
TOTAL GENERAL				8			

Concluzii privind locuitorii din comuna Rebra participanți la Primul Război Mondial conform statisticii ASTRA

Conform statisticii care a fost realizată de Societatea „ASTRA” din Sibiu la câțiva ani după terminarea războiului, Tabelul Nominal cu toți combatanții care au participat la Primul Război Mondial din localitatea Rebra a fost întocmit de o oficialitate locale, secretarul cercual Constantin Suciu, primarul comunal George Rus, fiind asistați de preotul greco-catolic Teofil Rotariu, învățătorul Dumitru Eremeiu și Iacob Isip, la data de 10 ianuarie 1922.

În anii Primului Război Mondial (1914-1918) au fost mobilizați în Armata austro-ungară 274 de bărbați din localitatea Rebra

Totalitatea combatanților au fost plugari în număr de 270, un învățător și 3 fierari.

Din totalul de 274 de bărbați:

- au murit pe câmpul de luptă: 17.
- morți în temniță, în pibegie, în spital, în urma bolilor și rănilor: 3.
- au fost dați dispăruți: 28.

În urma lor au rămas:

- 17 văduve
- 37 de orfani.

S-au întors acasă:

- Deplin sănătoși: 194.
- Invalizi: 15.
- Răniți, bolnavi, dar deveniți sănătoși: 17.

Din punct de vedere al gradelor militare avem următoarea situație:

- Soldați: 260
- Caporali: 11
- Sergenți: 3

Au fost decorați cu:

- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa I – 1.
- Medalia de Argint pentru vitejie, Clasa a II-a – 2.
- Medalia de Bronz pentru vitejie – 5.

Un lucru care trebuie menționat este prezența pe listele din Rebra a unor cetățeni originari din alte localități, precum: Vărarea (Nepos) - 1, Budacul Român – 1, Rebrîșoara – 10, Parva – 6, Sebeșul de Sus – 1, Feldru – 1, Rodna – 1, Borșa (Maramureș) – 1, Salva – 2, Măgură (Ilvei) – 5, Toplița – 1, Runc (Salvei) – 1, Lăpușul Românesc – 1, Sângeorzul Român – 2 și Negriștești – 2.

LITERATURĂ POLITICĂ INTERBELICĂ

CHIUITURI

DE PE SOMEȘ

Frați țărani de la Bârgău
Și voi de după Șieu
Ascultați ciuitul meu
De pe muntele Ineu

Frunză verde de trifoi
Nu știu cum e pe la voi,
Că la noi din deal în vale
Numai rău ți multă jale.

Frunză verde foi de fag
Mult mi-a fost în lume drag
Când mânam caru cu boi
Și țineam suta de oi.
Și ca să fac vreo doi bani
Dam cârlani și dam juncani
Plăteam darea, țineam casa
Și-mi era plină masa.
Dar de când cu sfânta roată
Mi s-o dus averea toată:
N-am cârlani și n-am juncani
Și n-am pe ce face bani
Mi s-o dus carul cu boi
Și am rămas cu zece oi
Și cu-o casă de copii
Și zeci de mii datorii.
Târgoveni cu păr creț,
Bârgăuanule măreț,
Spune-ți cum îi pe la voi,
Nu-i tot jale ca la noi?

DE LA BÂRGĂU

Chiuiesc de la Bârgău,
Să m-audă la Ineu,
Să m-audă târgovenii,
Târgovenii și țăranii.
Frunză verde de podbal
Pe la noi din vale-n deal
Lacrimi, jale și amar,
Toată munca ți-n zadar.
Frunză verde de bujor,
Mă și doare, mi și dor,

LITERATURĂ POLITICĂ INTERBELICĂ

Mi dor de vremea cu belșug,
Când aveam vaci și aveam oi
Cari țineau viața-n noi.
Trăiam bine fără gânduri,
Când căram cu caii scânduri,
Acum cu domnia roții
Am ajuns în gura morții.
Vândut-am boi, vândut-am vaci
Și am rămas cu toți săraci.
Carele-s uscate-n șură
Și n-avem ce băga-n gură
Suntem prinși de sărăcii
Și mai prinși de datorii!
Doamne, Domnule cel sfânt
Ce-a mai fi pe-acest pământ,
Până când această roată
Ne-a mânca nădejdea toată?

DUPĂ TÂRG

Bârgăuani și Someșeni
Ascultați pe Târgoveni
Cari se vaită ca și voi,
De năcaz și de nevoi.
Drept că sub cinstita roată
Ni s-a dus averea toată,
Dar c-am ajuns în gura morții
Vina o purtăm cu toții.
De câte ori alegeam
Tot de-a-ndoaselea făceam
De la munte-n vale-n jos
Cu toții lucram pe dos.
Am ascultat d-Averescani
Și tot așa de Naționali.
Pe toți i-am crezut ce-au spus
Martor este cel de sus.
Tot mereu am ascultat
Sfaturile ce ne-au dat
Și când veneau Liberalii
Strigam toți: că vin tâlharii.
Și apoi noi și cu tot satul
Nu le-am mai ascultat sfatul,
Cu lemne, cu bolovani
I-am alungat ca pe țigani!
Astăzi vede orișicine,
Că ce-am făcut n-a fost bine
Și ca-n vremea liberală,
Tot a fost mai bine-n țară¹!

¹ *Răsunetul*, Bistrița, anul I, 1930, nr. 3, p. 3.

LITERATURĂ POLITICĂ INTERBELICĂ

DIN POPOR

Ne-ați făgăduit pâine și miere
Când ați venit la putere!
Și ne-ați cerut să stăm la rudă
Să nu cunoaștem nici o trudă:
Unii să tragem carul mereu,
Alții să împingem, oricât ar fi de greu.
Umăr la umăr cu toții să stăm
Să dăm înainte, să nu ne lăsăm
Și ca să scăpăm de biruri și pâine amară,
S-alungăm pe toți liberalii din țară!
Cu puterea mare, a noastră a tuturor
Am scos pe liberali. V-am pus în locul lor
Și am așteptat doi ani cu gândul,
Ca să sosească rândul
Să gustăm și noi pâinea și miera,
Făgăduită, când ați luat puterea!

Vorba voastră nu e vânt,
Căci v-ați ținut de cuvânt.
V-ați pus pe lucru și a vremurilor dare
Ați înșchimbato cu alta și mai mare
Ce vindem ați ieftinit
Ce cumpărăm voi ne-ați scumpit.
Săraci lipiți, n-avem de unde scoate birul
C-am rămas datori și bisericii cu mirul,
Roada ni se pradă pe prețuri de răs
Voi vă petreceți ș-acasă și-n Paris!

În durerea noastră și mare și amară
Ne gândim cu jale la tine scumpă țară
Și ne rugăm supuși Domnului cel sfânt
S-alunge diavoli cu-n singur cuvânt,
Să ajungem iar la pâinea și miera
Ce ne-au furat-om dracii când au luat puterea!¹

CĂTRE ALEGĂTORI

Sunt din străbuni neam de oieri
Și multe am îndurat în lume,
Dar să știți voi consilieri
Că-s drepte ce voi spune!

Să aștepte pe acasă plugarii
În fiecare sat,
Căci vor veni „rotarii”
Să ceară vot pentru Senat!
Să le spuneți cu dreptate

¹ Idem, nr. 4, p. 4.

LITERATURĂ POLITICĂ INTERBELICĂ

Că v-ați săturat de toate,
Și acum ca niciodată
Nu vă faceți punte lată,
Ca să treacă nici din milă
Candidatul lor Buzilă!

Îl cunoaștem noi prea bine
Și îl cunoaște orișicine:
Popă și consilier în sat
Tot așa la comitat,
Din Camera de agricultură
Ne poate da învățătură,
Cum să cultivăm noi spinii
Și să altoim arinii
Că-i doar din Poiana Ilvii
Și altceva n-are ce ști!

La grănițeri e mare domn
N-are liniște nici somn
În comisia silvică,
Ba în cea școlastică;
Azi în Bistrița la „Regna”
Mâne-n trenul către Rognă
După una după alta,
Ca să-și umple bine traista!
Acum nu-i destul din sat
Vrea stolă și din senat
Grijiți dar și nici din silă
Să nu votați cu Buzilă!

*

Din Bucureștiul cel mare
Mai vine câte o scrisoare,
Că sosește Moldovan
Cu program averescan!

Vorbe dulci fără păreche,
Câte-o șoaptă la ureche,
Ici colea pe unde știe
Mai dă și fotografie!

Când va fi pe la Șieu
Va da munții din Bârgău.
În valea Bârgăului
Va da grâul Târgului,
Ba pădure, ba pășune,
Ca să fie toate bune!

Dar să știți că e poveste,
Că-n Ardeal nu să-mpărțăște
Mai mult pământ, decât s-a dat

LITERATURĂ POLITICĂ INTERBELICĂ

Rămas ș-acela nelucrat.
Din sat de la Simionești
A mers răvaș la București,
Că-n partidul averescan
Nu iese nici Moldovan!

Mare-i muntele și dealul
Că vezi peste tot Ardealul
Ș-auzi cum strigă cu durere
Și cum toată lumea cere:
- Să se gate cu „rotarii”
Și să vină liberalii,
Că sub vremea liberală
A fost mult mai bine-n țară!

Lista-ntâi, numărul unu,
Are să v-arate drumu
Sămnu-i bun, linea-i dreaptă
De la care să așteaptă
Să iasă senator OANEA
Ca să ne aline foamea¹.

ORGANIZAȚIA PARTIDULUI NAȚIONAL LIBERAL

Români deștepți și harnici, când tulnicul răsună,
Treziiți-vă și mergeți la luptă-n voie bună
Sub steagul plini de glorie, de dor național,
Ce-l poartă cu mândrie: Partidul Liberal!

Români! Toți de pe plaiul Năsăudului drag,
Uniți-vă de-a pururi, în jurul acestui steag.
Și puneți fiecare, iubire și credință
Pe steagul sfânt și falnic ce poartă biruință!

Porniți, cu avânt puternic, la luptă pentru drept,
Și puneți piept de stâncă, la valul cel nedrept.
Secați-l din izvoare să nu mai curgă iar
Că el când vine varsă, durere și amar.

Zdrobiți pe simbriașii hoardei jidănești (Maniu, Mihalache, Lupu, Magheru și Popovici)
Să nu se mai reverse pe plaiuri românești
Uniți-vă cu toții: din munte, șes și deal,
La sânul cald și dulce: „Partidul Liberal!”

Pe plaiurile acestea Partida liberală,
Este condusă bine de șefi cu chibzuială.
Că mai toată suflarea de aicea din județ
Aleargă-n foc năprasnic la glasul lor măreț!
Trăiască zile multe „Partidul Liberal!”
Că el ne scapă țara de-a dușmanului val.

¹ Idem, Anul II, 1931, nr. 10, p. 2.

LITERATURĂ POLITICĂ INTERBELICĂ

Și noi cu mic cu mare, de-a pururi să strigăm:
„Trăiască Liberalii! Pe care-i onorăm!”

MANIFESTAȚIE PENTRU PARTIDUL NAȚIONAL LIBERAL

În Țara Românească dreptatea nu e moartă,
Ea mai trăiește încă, în sufletul ce-o poartă.
În sufletul energic curat ca de cristal
Ce-l are numai singur „Partidul Liberal”.

Dreptatea și adevărul sunt doi copii orfani,
Ce n-au părinți, nici vatră, însă au mulți dușmani.
Ei află mângâiere-n „Partidul Liberal”,
Că el este Partidul azi cel mai principal.

Dreptatea și adevărul în inima lui bate
Că el este Partidul mai falnic din toate.
La sânul lui s-adună, voinici cuprinși de dor
Să lupte pentru Țară și pentru dreptul lor.

Dați toți concurs la muncă „Partidul Dreptății”
Că el poate să schimbe oricând soarta vieții.
Plecați-vă nădejdea cu-ncredere deplină,
La fruntea lui să poartă o falnică lumină.

Uniți, umăr cu umăr, dați ajutor real,
La semnul biruinței la „Stâlpul Liberal”,
Strigați ca să răsunе pădurile pe deal,
Trăiască tot în pace: „Partidul Liberal”¹.

¹ Idem, Anul V, 1935, nr. 8, p. 5.

Repertoriul bibliografic al revistei „Pisanii Sângeorzene”

2021

1	<i>Adunare învățătoarească</i> , 2021, nr. 3(103), p. 9.
2	<i>Alegeri în Sângeorgiu în anul 1875</i> , 2021, nr. 6(106), p. 10.
3	*** ALEXANDRU MIHĂILĂ, 2021, nr. 12(112), pp. 6-7.
4	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Conferința alegătorilor români din comitatul Bistrița-Năsăud</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 26-28.
5	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Din Bucovina – Suceava, 8 iulie 1885</i> , 2021, nr. 3(103), pp. 14-17.
6	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Din viața Baronului Leonida Pop</i> , 2021, nr. 4(104), pp. 27-29.
7	<i>Ansamblul „Păunița” din Sângeorz-Băi, 50 de ani de promovare a frumosului tradițiilor</i> , 2021, nr. 8(108), pp. 9-13.
8	BAȘIOTA, BASILIU MOȚIU DÂMBU, <i>Din vitejiile grănicerilor români</i> , 2021, nr. 4(104), pp. 30-32.
9	<i>Băile de la Sângeorgiu în anul 1890</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 33-35.
10	BÂNDEAN, PREOT IOAN, <i>Aspecte din activitatea clerului ortodox din ținuturile Bistriței și Năsăudului pe tărâm național, social și cultural (sec. XVII-XIX)</i> , 2021, nr. 5(105), pp. 22-26.
11	BOTEZAN, IOANA, BOTEZAN, LIVIU <i>Din corespondența lui Artemiu Publiu Alexi cu Ioan Micu Moldovan</i> , 2021, nr. 1(101), pp. 16-25.
12	BULBUC, ZAHARIE <i>Clădirea bisericii din Măgura</i> , 2021, nr. 7(107), pp. 37-38.
13	<i>Căminul Cultural „Maxim Lica” din Sângeorz-Băi</i> , 2021, nr. 8(108), p. 25.
14	CIURUȘ, PREOT TEODOR, <i>„Popa Miron” din Sângeorz – ctitor de biserici</i> , 2021, nr. 4(104), pp. 13-16.
15	<i>Colecția comunei Sângeorgiu-român pentru ridicarea monumentului poetului Mihai Eminescu (facsimil)</i> , 2021, nr. 2(102), p. 25.
16	COMAN, DAN, 2021, nr. 4(104), pp. 6-7.
17	<i>Constituirea Filiei ortodoxe române Sângeorz-Băi</i> , 2021, nr. 9(109), pp. 10-11.
18	<i>Convocator</i> , 2021, nr. 9(109), p. 13.
19	CRĂCIUN, ICU, <i>Eseurile politice ale Ilenei Mălăncioiu</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 52-55.
20	CRĂCIUN, ICU, <i>Sever Ursa (1932-2021)</i> , 2021, nr. 5(105), pp. 10-11.
21	CRĂCIUN, ICU, <i>Măiereanca Livia Rebreanu-Hulea în postura de gazetar</i> , 2021, nr. 11(111), pp. 20-21.
22	<i>D-ale alegerilor Năsăud</i> , 2021, nr. 4(104), pp. 35-37.
23	DAN, OVIU OLIMPIU, <i>Bătălia de la Valea Tăutului (22 iunie 1849)</i> , 2021, nr. 1(101), pp. 26-29.
24	DAN, OVIU OLIMPIU, DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitorii din Ilva Mică participanți la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 4(104), pp. 39-57.
25	<i>Date cu privire la mișcământul populației din Parohia Năsăud pe 1899 întocmit de Grigore Pletosu</i> , 2021, nr. 7(107), p. 6.
26	<i>Date privind Parohia greco-catolică Sângeorgiu-Român în anul 1919</i> , 2021, nr. 7(107), pp. 18-20.
27	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Implicarea lui Solomon în stingerea conflictului Goga – Vaida</i> , 2021, nr. 1(101), pp. 8-10.
28	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Monahia Olimpiada Salvan</i> , 2021, nr. 1(101), pp. 11-13.

REPERTORIUL BIBLIOGRAFIC AL REVISTEI „PISANII SÂNGEORZENE” - 2021

29	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Scurtă privire privind contribuția sângeorzenilor, implicarea și activismul lor în cadrul Partidului Național Român din Transilvania până la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 9-12.
30	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>O petiție a locuitorilor sângeorzeni de peste apă adresată reprezentanței comunale</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 13-15.
31	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Sacrificii pentru memorandiștii aflați în închisori</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 17-18.
32	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Aspecte ale activității Comisariatului de Poliție Năsăud și Sectorului de Jandarmi Rodna în perioada alegerilor electorale din 1946</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 56-64.
33	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitorii din comuna Poiana Ilvei participanți la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 5(105), pp. 44-59.
34	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Poetul sângeorzan Ion Al-George în paginile „Gazetei Transilvaniei”</i> , 2021, nr. 6(106), pp. 15-18.
35	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Păstrarea elementului ortodox în școlile năsăudene până la 1900</i> , 2021, nr. 6(106), pp. 19-25.
36	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitori din comuna Leșu participanți la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 6(106), pp. 38-60.
37	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Bravul căpitan Ștefan Borgovan din Sângeorgiu-Român</i> , 2021, nr. 7(107), pp. 21-27.
38	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Din activitatea de senator al Dr. Laurențiu Oanea</i> , 2021, nr. 7(107), pp. 28-34.
39	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitorii din comuna Măgura Ilvei participanți la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 7(107), pp. 39-59.
40	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Dragostea, dorul și trăirea în a cânta și juca</i> , 2021, nr. 8(108), pp. 22-23.
41	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Ionică Moldovan - ceterașul-artist al Țării Năsăudului</i> , 2021, nr. 8(108), p. 26.
42	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Argument</i> , 2021, nr. 8(108), p. 33.
43	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitorii din comuna Ilva Mare participanți la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 8(108), pp. 40-64.
44	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitorii din comuna Feldru participanți la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 9(109), pp. 19-54.
45	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Sângeorzeni în anii de zbucium 1848-1849</i> , 2021, nr. 10(110), pp. 10-22.
46	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitorii din comuna Nepos participanți la Primul Război Mondial</i> , nr. 10(110), pp. 40-55.
47	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitorii din comuna Rebrișoara participanți la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 11(111), pp. 22-53.
48	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Cum deturnau comuniștii adevărul istoric despre 1 Decembrie 1918</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 23-25.
49	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Băile de la Sângeorgiu în anul 1892</i> , 2021, nr. 12(112), p. 36.
50	DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Locuitori din comuna Parva participanți la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 48-59.
51	<i>De ale trenului de pe Valea Ilvei</i> , 2021, nr. 8(108), pp. 38-39.
52	<i>De la Sângeorzul-Românesc</i> , 2021, nr. 6(106), p. 11.
53	<i>Despre clopotul de la Biserica lui „Bâznog”</i> , 2021, nr. 9(109), pp. 17-18.
54	<i>Din cronică Parohiei Greco-Catolice Sângeorz-Băi – Documente</i> , 2021, nr. 4(104), pp. 17-23.

REPERTORIUL BIBLIOGRAFIC AL REVISTEI „PISANII SÂNGEORZENE” - 2021

55	<i>Din Sângeorz-Băi, Băile „Hebe”, 2021, nr. 12(112), p. 37.</i>
56	<i>Documente din Arhivele Bistriței din Fondul „Solomon Haliță” care se referă la Marea Unire de la 1 Decembrie 1918, 2021, nr. 12(112), pp. 8-22.</i>
57	DOLOGA, DORIN, DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Participarea locuitorilor din localitatea Șanț la Primul Război Mondial, 2021, nr. 1(101), pp. 30-49.</i>
58	DOLOGA, DORIN, DĂRĂBAN, ALEXANDRU, <i>Participarea locuitorilor din localitatea Rodna Veche la Primul Război Mondial, 2021, nr. 3(103), pp. 21-45.</i>
59	DOLOGA, DR. DORIN, <i>Unele aspecte economice la Sângeorz-Băi în perioada 1870-1895, 2021, nr. 11(111), pp. 14-19.</i>
60	<i>Dorul și jalea în poezia poporului român, 2021, nr. 3(103), pp. 46-48.</i>
61	DRĂGANU, VALENTIN, <i>Băile de la Sângeorzul-Românesc, 2021, nr. 4(104), pp. 25-26.</i>
62	<i>După treizeci de ani – 17 august 1909, 2021, nr. 2(102), p. 19.</i>
63	<i>Epidemiile din Bistrița-Năsăud în anul 1921, 2021, nr. 3(103), pp. 49-59.</i>
64	<i>Epidemiile din Bistrița-Năsăud în anul 1921, 2021, nr. 4(104), pp. 58-64.</i>
65	EXCELLENTIA – MIRELA JOJA, 2021, nr. 11(111), pp. 6-7.
66	GAVENIUC, Prof. RAVECA, <i>În memoria doamnei învățătoare Pop Ioana, 2021, nr. 5(105), pp. 7-8.</i>
67	<i>Generalul Berthelot în județul Năsăud, 2021, nr. 12(112), pp. 31-32.</i>
68	GHEORGHIU, AUREL I. <i>Biserica de lemn din Sângeorzul Năsăudului, 2021, nr. 5(105), pp. 15-21.</i>
69	<i>Grigore Pletosu denigrat?!, 2021, nr. 4(104), pp. 33-34.</i>
70	GROZA, DRD. MIHAI-OCTAVIAN, <i>Sălăuanul Maxim Morariu distins cu Premiul de Excelență în cercetarea științifică al Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, 2021, nr. 3(103), pp. 60-61.</i>
71	HALASZI, Prof. MONICA, <i>Doamna Ioana, 2021, nr. 5(105), p. 9.</i>
72	HALIȚĂ, SOLOMON, <i>Tactul pedagogic, 2021, nr. 11(111), pp. 11-13.</i>
73	HODOROGA, FLORIN, <i>Taraful de muzică tradițională al Centrului Cultural, „Iustin Sohorca” din Sângeorz-Băi, 2021, nr. 8(108), p. 27.</i>
74	HOLBURĂ, REBECA, <i>Rămân în urmă povește, nu cuvinte sau promisiuni, 2021, nr. 10(110), p. 7.</i>
75	IANUL, CLEMENT, <i>Căsătoria învățătorilor, 2021, nr. 5(105), pp. 29-37.</i>
76	<i>Instalare de preot la Feldru, 2021, nr. 2(102), pp. 29-31.</i>
77	<i>Interviu cu Dan Coman, 2021, nr. 4(104), pp. 8-9.</i>
78	*** IONICĂ MOLDOVAN – TEZAUR UMAN VIU, 2021, nr. 9(109), pp. 6-7.
79	<i>„Istoria lui Ștefan cel Mare” de Nicolae Iorga în fața Tribunalului din Brașov, 2021, nr. 2(102), p. 16.</i>
80	ISTRATE, GAVRIL, <i>Poezii din război scrise de un autor din Nepos în Primul Război Mondial, 2021, nr. 10(110), pp. 56-64.</i>
81	<i>Înființarea corului Bisericii Greco-Catolice „Sfântul Nicolae” din Sângeorgiul-Român, 2021, nr. 3(103), pp. 12-13.</i>
82	<i>Întâmpinarea făcută de Dr. Laurențiu Oanea în chestiunea Societății „Struniorul”, 2021, nr. 10(110), pp. 23-24.</i>
83	<i>Întâmpinarea făcută de Dr. Laurențiu Oanea în chestiunea Societății „Struniorul” către președintele Consiliului de administrație, 2021, nr. 10(110), p. 25</i>
84	<i>Învățătoarea Ioana Pop, 2021, nr. 5(105), p. 6.</i>
85	<i>Învățătorul Iustin Sohorca la cursuri de economie, 2021, nr. 3(103), p. 11.</i>
86	<i>La izvoarele cântecului – Ana Ciocan, 2021, nr. 8(108), p. 30.</i>
87	<i>Larion Todică, 2021, nr. 8(108), p. 14.</i>

REPERTORIUL BIBLIOGRAFIC AL REVISTEI „PISANII SÂNGEORZENE” - 2021

88	LARIONESI, IOANA-VICTORIȚA, <i>Gala Premiilor de Excelență pe anul 2020 la Sângeorz-Băi</i> , , 2021, nr. 1(101), pp. 62-64.
89	<i>Lista membrilor Sinodului parohial din Parohia greco-ortodoxă a Năsăudului</i> , 2021, nr. 9(109), pp. 8-9.
90	<i>Lista membrilor adunării parohiale din Filia Sângeorz-Băi, județul Năsăud</i> , 2021, nr. 9(109), p. 14.
91	LUPU, ȘTEFAN, <i>Dragostea lui Alexandru Odobescu pentru Ardeal</i> , 2021, nr. 7(107), pp. 8-17.
92	MARTI, ANAMARIA, <i>Prefață</i> , 2021, nr. 8(108), pp. 31-32.
93	<i>Memoriul Comitetului Parohiei ortodoxe române din Năsăud adresat ministrului cultelor</i> , 2021, nr. 7(107), pp. 63-64.
94	MORARIU, IULIU-MARIUS, <i>Omor din desagă</i> , 2021, nr. 1(101), pp. 54-56.
95	MORARIU, PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS), <i>Paula Bud, Șabatul – istorie și eshatologie</i> , Editura Limes, Cluj-Napoca, 2014, 2021, nr. 1(101), pp. 60-61.
96	MORARIU, PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS), <i>Ion Creangă – o viață de „poveste”</i> , 2021, nr. 3(103), p. 62.
97	MORARIU, PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS), <i>Vasile Pârvan (1882-1947) – un om deplin și un român adevărat</i> , 2021, nr. 3(103), p. 63.
98	MORARIU, PR. DR. MAXIM (IULIU-MARIUS), <i>Vasile Alecsandri – poet al românimii noastre</i> 2021, nr. 5(105), p. 64.
99	<i>Năsăud 11 septembrie 1879</i> , 2021, nr. 1(101), pp. 14-15.
100	<i>O inițiativă a lui Solomon Haliță privind ajutorarea școlii din Rocna Veche</i> , 2021, nr. 11(111), pp. 9-10.
101	<i>O relatare a lui Maxim Haliță privind examenele de iarnă – anul 1884, la Școala trivială din Sângeorgiul-Român</i> , 2021, nr. 7(107), p. 7.
102	<i>O sentință modernă ungurească</i> , 2021, nr. 3(103), pp. 18-20.
103	OANE, DR. LAURENȚIU, <i>O cuvântare rostită în Senatul României cu ocazia sărbătoririi lui Octavian Goga</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 26-27.
104	OANE, DR. LAURENȚIU, <i>Comunicări în legătură cu linia ferată Ilva Mică – Vatra Dornei și legiurile de maghiarizare ungare</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 28-29.
105	OANE, DR. LAURENȚIU, <i>Scrisoare deschisă către d-l Teodor Macrea, preot Budacul de Sus</i> 2021, nr. 12(112), p. 30.
106	OMETIȚĂ, EMILIA, <i>Mădălina Petri din Sângeorz-Băi</i> , 2021, nr. 8(108), p. 29.
107	PARTENE, VIOREL-DANIEL, <i>Măiereni și anieșeni în Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 39-45.
108	<i>Poezii din război scrise de participanți din Feldru la Primul Război Mondial</i> , 2021, nr. 9(109), pp. 55-64.
109	<i>Poienari la revoluția din 1848 – Savin Mușina și Toma Ureche</i> , 2021, nr. 5(105), pp. 27-28.
110	POP, ALEXANDRU, <i>Păcatul beției</i> , 2021, nr. 6(106), pp. 61-64.
111	<i>Prima formă organizată a unei formații de dansuri populare din Sângeorz-Băi</i> , 2021, nr. 8(108), p. 24.
112	<i>Proces verbal de anchetă între românii din ținutul Năsăudului în anul 1849</i> , nr. 10(110), pp. 26-35.
113	<i>Profesorul sângeorzan Maxim Pop în amintirile lui Vasile Gr. Borgovan</i> , 2021, nr. 3(103), p. 10.
114	<i>Profesorii mei cei mai de seamă au fost țărani. Convorbire cu etnografa Elena Secoșan, fiica vicarului și profesorului Alexandru Haliță</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 42-45.
115	<i>Protocolul alegătorilor români din întrunitul comitat Bistrița-Năsăud</i> , 2021, nr. 7(107), pp. 60-61.

REPERTORIUL BIBLIOGRAFIC AL REVISTEI „PISANII SÂNGEORZENE” - 2021

116	<i>Publicare la concurs de stipendii și ajutoare școlare</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 60-62.
117	<i>Raionul Năsăud văzut de un reporter comunist al ziarului „Scânteia”</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 63-64.
118	<i>Ravagii meteorologice în Sângeorz-Băi în anul 1929</i> , 2021, nr. 12(112), p. 41.
119	<i>Sân-Georgiul-Român</i> , 2021, nr. 6(106), p. 12.
120	SCRIDON, DR. LEON, <i>Din timpul Unirii</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 46-47.
121	SCURTU, ELISABETA, <i>Problema consumului de alcool în rândul preoților greco-catolici din Vicariatul Rodnei în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului XX</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 32-38.
122	SCURTU, DR. ELISABETA, <i>Familia Maiorean din Nepos</i> , 2021, nr. 10(110), pp. 36-39.
123	SCURTU, DR. ELISABETA, <i>Familii de preoți greco-catolici din Țara Năsăudului (1700-1948) – Familia Pop din Rebrîșoara</i> , 2021, nr. 11(111), pp. 54-64.
124	SITĂRIȚI, VLAD MAXIM, <i>Religiozitatea lui Emil Cioran</i> , 2021, nr. 1(101), pp. 57-59.
125	SLĂVOCĂ, GRIGORE, <i>Poezie de război</i> , 2021, nr. 4(104), p. 38.
126	SLĂVOCĂ, IERONIM, <i>Din Ilva Mare</i> , 2021, nr. 8(108), pp. 34-35.
127	SLĂVOCĂ, IERONIM, <i>Vești bune din Ilva Mare</i> , 2021, nr. 8(108), pp. 36-37.
128	SOHORCA, IUSTIN, <i>Pentru nunta Domniței Elisabeta</i> , 2021, nr. 12(112), p. 38.
129	SOHORCA, IUSTIN, <i>La moartea lui Alexandru Mărcușiu</i> , 2021, nr. 12(112), pp. 39-40.
130	ȘIMON, NISTOR George Pop, <i>locotenent primar la Regimentul 50 de linie – Marele Duce de Baden</i> , 2021, nr. 6(106), pp. 26-37.
131	<i>Sfințirea bisericii din Măgura</i> , 2021, nr. 7(107), pp. 35-36.
132	<i>Situația Parohiei Greco-Catolice Sângeorgiu – 1881</i> , 2021, nr. 4(104), p. 24.
133	<i>Statutele Societății religioase „Sfântul Gheorghe” a elevilor ortodocși de la Școala Normală din Năsăud</i> , 2021, nr. 9(109), pp. 15-16.
134	<i>Stațiunile balneare de la Sângeorgiu și Valea Vinului</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 20-24.
135	Sublocotenent ALEXANDRA MARIA HOZA – șef de promoție 2021, 2021, nr. 7(107), p. 6.
136	<i>Școala greco-catolică trivială din Sângeorgiu – Anul școlar 1880/1881</i> , 2021, nr. 1(101), pp. 6-7.
137	<i>Școala greco-catolică trivială din Sângeorgiu – Anul școlar 1881/1882</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 6-8.
138	<i>Școala greco-catolică trivială din Sângeorgiu – Anul școlar 1883/1884</i> , 2021, nr. 3(103), pp. 6-8.
139	<i>Școala greco-catolică trivială din Sângeorgiu – Anul școlar 1884/1885</i> , 2021, nr. 4(104), pp. 10-12.
140	<i>Școala greco-catolică trivială din Sângeorgiu – Anul școlar 1885/1886</i> , 2021, nr. 5(105), pp. 10-11.
141	<i>Școala greco-catolică trivială din Sângeorgiu – Anul școlar 1886/1887</i> , 2021, nr. 6(109), pp. 6-9.
142	<i>Tabloul șoselelor județului Năsăud în anul 1932</i> , 2021, nr. 5(105), pp. 60-63.
143	<i>Tabloul credincioșilor din Filia Sângeorz-Băi</i> , 2021, nr. 9(109), p. 12.
144	<i>Telegrama adresată de sângeorzeni „Gazetei Transilvaniei”</i> , 2021, nr. 11(111), p. 8.
145	<i>Terapeut pentru băile Sângeorzului format la Viena</i> , 2021, nr. (106), p. 14.
146	<i>Un testament făcut de o familie din Sângeorgiu Parohiei greco-catolice locale la anul 1861</i> , 2021, nr. 10(110), pp. 8-9.
147	VARVARI, OFILAT, <i>Poienarii în Războiul de întregire a neamului Românesc (1914-1918)</i> , 2021, nr. 5(105), pp. 38-43.

REPERTORIUL BIBLIOGRAFIC AL REVISTEI „PISANII SÂNGEORZENE” - 2021

148	VLAICU, VASILE, <i>Un sfert de veac din viața bancară a românilor din Năsăud și Valea Someșului</i> , 2021, nr. 1(101), pp. 50-53.
149	VLAICU, VASILE, <i>Un sfert de veac din viața bancară a românilor din Năsăud și Valea Someșului</i> , 2021, nr. 2(102), pp. 46-51.

Apele și băile minerale
din
Sângeorgiu-român [1303] 2—3
(Oláhszentgyörgy in comitatul Bistrița-Năsăud.)

1. Proprietar e comunitatea Sângeorgiu-român.
2. Arăndașul general e societatea acționară „Hebe”:
a) direcțiunea societății e în Năsăud;
b) administrațiunea specială pentru băi e în Sângeorgiu;
c) depositul principal pentru exportul apei de beut: **Lazar Sajovics în Bistrița.**

Primele izvoare minerale de natron din Europa.
Chemistul Fr. Folberth scrie despre aceste ape:
„Dacă considerăm apa acestor două izvoare din punctul de vedere al cantității elementelor solide, vedem că apele izvoarelor din Sângeorgiu-român întrec toate apele următoare, și anume pe cele dela Rohitsch, Vichy, Grand-ville, Billin, Josefsquelle, Roisdorf, Selters, Gleichenberg, Faschingen, Emskränchen, Salzbrunn”.

Efectele vindecătoare ale acestei ape.
Dr. Sigmund de Illanor, vestitul fost profesor de medicină la universitatea din Viena scrie următoarele:
„Izvoarele din Sângeorgiu-român se întrebuințează mai cu seamă ca cură principală; ele sunt foarte avute în Natron-accid-carbonat și Chlor-natrium și sunt vestite contra următoarelor moruri: febre inveterite, infarct de ficat și splină, slăbirea aparatului de digestiune, morburile de funcțiune a intestinelor, hémorrhoides, anomalii în menstruație, blennorrhoe, urinare, catarrhe cronice de plămâni și de uter, petrificări în beșică și rărunchi, scrofule, tot soiul de debilitări nervoase, hypocondrie, hyterie”.

Comodități: două hotele și căsi private pentru locuință; localități pentru scaldă caldă și reci; poștă în localitate; stațiune telegrafică în Rodna-vechie în depărtare de 14 chilom.; stațiunea drumului de fer mai aproape la Bistrița în depărtare de 34 chilom.; drumuri de țeară bune, transportul ieftin; mâncări și beuturi bune și ieftine; gazete, musică și alte întocmiri pentru distracție. Aer sănătos de munte și brădet; teren scutit de vânturi; excursiuni la munte și băile învecinate: Anieș și Valea-Vinului.

Medic de scaldă: **Dr. Andreiu Monda**; apotecă în localitate.

Apa de beut se vinde în sticle de câte o litră bine astupate, staniolate și vignetate și anume: în depositul din Sângeorgiu la scaldă cu câte trei cruceri, în depositul principal în Bistrița cu câte cinci cruceri. Dela magazinul principal din Bistrița ori încătre se mai calculează numai speșele efective de transport. Pentru sticla de o litră se calculează câte șapte și jum. cruceri; pentru lada de transport ce conține 25 sticle de câte o litră se calculează câte treizeci cruceri. Atât sticlele nevătămăte și curățite, cât și lăzile de transport nestricăte se reprimesc în același preț.

A se adresa:
În afaceri de băi la administrațiune în Sângeorgiu; pentru apă de beut la **Lazar Sajovics în Bistrița (Besztercze).**

Sesonul anului 1893 se deschide la 15 Iunie.

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CENTRUL CULTURAL „JUSTIN SOHORCA”
SÂNGEORZ-BĂI

IOANA DĂRĂBAN

**Ordinul „Meritul pentru promovarea
drepturilor omului și angajament social”
- în grad de Cavaler -**

**Conferit de Președintele României cu ocazia zilei de 1 Decembrie celor ce
„luptă” zilnic pentru binele populației.**

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229
<https://biblioteca-digitala.ro>